

Müşfiqabadda dəhşət: oğul atasının başını kəsdi

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 may 2019-cu il Bazar ertəsi № 184 (7284) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Fuad Abbasova görə deputatla səfir üz-üzə gəldi - qalmaqal

Səfir: "Mən nəyi hara soxmağı ona anlada bilərəm"; **deputat:** "Ona elə cavab verərdim ki, dəymişi dura-dura kalı tökülərdi..."

yazısı səh.5-də

Trampın Azərbaycana və Gürcüstanla fərqli təbrikləri: "ərazi bütövlüyümüz" niyə unuduldu?

yazısı səh.9-də

Mxitariyan ifşa olundu: erməni futbolçu ilə bağlı ilginç faktlar

yazısı səh.3-də

"İkili standart" - Qarabağ nizamlanması önündə 30 illik gizli əngəl

yazısı səh.11-də

Ramazanda paytaxt restoranlarının iftar süfrələri - qiymətlər

yazısı səh.14-də

Gürcüstan rəsmisi: "Azərbaycanla sərhəddə 14-ə yaxın hissə razılaşdırılmayıb"

yazısı səh.2-də

Türkiyə İran qazından imtina edəcəkmi?

yazısı səh.12-də

Daş hasarlar arxasındakı Xəzər çimərlikləri - reportaj

yazısı səh.13-də

"İnkişaf etməkdə olan ölkə" kateqoriyasından necə yararlanacaq? - iqtisadçı ekspertin təklifi

yazısı səh.6-də

Ramazan ayının 22-ci günü

İftar 20.17. İmsaq 03.28-dək (QMI)
22-ci günün duası: "İlahi, bu gün Öz ehsan və kərəm qapılarını mənim üzümə aç və Öz bərəkətini mənə nazil et! Məni belə bir gündə Sənin razılığın olan əməlləri etməyə müvəffəq et! Məni Öz cənnətinin ən gözəl yerində məskunlaşdır! Ey çarəsizlərin duasını Qəbul Edən!"
İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".
Bu gün 3-cü Qədr gecəsidir.
ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

MOSKVADAN BAKI VƏ İRƏVANA

ŞİFRƏLİ MESAJ - "MÜHARİBƏ BAŞLASA..."

Putinin İranla bağlı xəbərdarlığından Ermənistanla məxsusi pay düşür; "bahalı Ermənistan" layihəsinin Rusiya üçün dəyəri azalır; Paşinyanın öz əsgər oğlunu işğal altındakı Qarabağdan İrəvana aparmasının daha bir səbəbi...

yazısı səh.8-də

İngiltərə mətbuatından Azərbaycan əleyhinə daha bir çirkin məqalə

"The Independent" qəzetinin şübhəli oriyentasiyalı müəllifi ermənilər üçün "göz yaşı" töküb, ölkəmiz haqda hədyanlar yazdı; Fazil Mustafa: "O tərbiyəsiz heç olmasa..."

yazısı səh.3-də

Hüseynbala Mirələmov:
"Gec-tez o "xəyanət melodiyası" bitəcək"

yazısı səh.7-də

Nəriman Həsənzadə:
"Onlara "Xalq şairi" adı ana südü kimi halaldır"

yazısı səh.4-də

Qəşəm Nəcəfzadə:
"Status yazmışdım ki, Kərəməti tabutuma yaxın qoymayın"

yazısı səh.10-də

27 may 2019

78 yaşlı xalq artisti AzTV-nin radiosunda veriliş aparacaq

Dünün Azərbaycanın Xalq artisti, tanınmış televiziya diktoru Ofeliya Sənani doğum günü idi. Onun 78 yaş tamam olub.

Ofeliya Sənani Azərbaycan Dövlət Universitetini bitirib (1966). Məşhur diktor Gültəkin Cabbarlının yetirməsidir. 1959-1975-illərdə radioda işləyib, bir sıra radio tamaşalarında baş rollarda çıxış edib.

1975-ci ildən bu yaxınlarda Azərbaycan Dövlət Televiziyasında diktor işləyib. 1960-1990-cı illərdə eyni zamanda "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının dublyaj şöbəsində işləyib, 100-dən artıq filmə baş qəhrəmanını səsləndirib. Ofeliya Sənani həmçinin bir sıra kinofilmlərdə çəkilib.

Modern.az Xalq artistinin ad günü təssüuratlarını öyrənmək üçün onunla əlaqə yaradıb. Ofeliya xanım bildirib ki, səhətində müəyyən problemlər olsa da, əhvalı yüksəkdir: "Şükürlər olsun hər şeyə. Səhətim bir qədər mənə narahatlıq versə də, əhvalım pis deyil. Doğum günümü evdə ailə üzvlərimlə birgə keçirirəm. Dəbdəbdən kənar insanam. Yaxşı dostlar, tanışlar təbrik etməkdə davam edirlər".

Ofeliya Sənani bu yaxınlarda AzTV-nin sədr səlahiyyətlərini icra edən Rövşən Məmmədovun köhnə diktorları televiziya dəvət etməsindən də danışdı.

"AzTV-nin yeni sədri çox mədəni və diqqətli gəncdir. Hər bir insanla ayrı-ayrılıqda həmsöhbət olub, onları dinləməyi bacarır. Hamımızı səmimi qarşıladı. Hətta hər birimizi işə də dəvət etdi və dedi ki, "geciksiz, gəlin işləyin". Ancaq bu yaşdan sonra televiziya hansısa verilişə aparı bilmərəm. Təzyiqim 210-dan aşağı düşür. Efir işıqları gözümə narahatlıq verir".

Tanınmış diktor AzTV-də işə başlayacağı barədə də söz açıb. "Hazırda üzümə doğru gedirik. Yay ayları istirahət aylarıdır. Payız mövsümündən AzTV-nin radiosunda çalışmağa başlayacam. Radio da mənə doğma məkandır. Köhnə diktorları uzun illərdən sonra AzTV-yə topladığına görə Rövşən Məmmədova təşəkkür edirəm".

Əbülfəs Qarayev: "Azərbaycanın faciəsi ondadır ki..."

"Azərbaycan xalqının faciəsi ondan ibarət idi ki, onun da im böyük, yaradıcı, çox böyük fəlsəfə daşıyan insanların sayı çox idi. Totalitarizm rejiminin sıx çərçivəsi içində onların yaşaması həm bu rejimin ideologiyasına, həm də onların mənəviyyətinə uyğun gəlmirdi və sığışmırdı".

Virtualaz.org bildirir ki, bunu Mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayev Dövlət Sərhəd Xidməti Aparatının inzibati binasında "Siyasi qurbanların xatirəsi muzeyi"nin açılış tədbirindəki çıxışında deyib. Onun sözlərinə görə, məhz bu səbəbdən repressiyaya məruz qalmış insanların sırasında böyük şəxsiyyətlər, böyük ziyalılar üstünlük təşkil edib.

"Bu muzey canlı muzey olmalıdır, bu yalnız nümayiş olunan şəkillərdən ibarət olmamalıdır. Bu muzey daim yaddaşımızda yaşmalıdır. Buraya təhsil ocaqlarının nümayəndələri gəlməlidirlər, gənclərimiz gəlməlidir. Bu muzeyin verəcəyi ən əsas nəticə ondan ibarət olmalıdır ki, heç vaxt Azərbaycan xalqı kiməsə imkan verməsin ki, hər hansı bir ideologiyaya görə belə qurbanlara məruz qalsın", - deyərək vurğulayıb.

Gürcüstan rəsmisi: "Azərbaycanla sərhəddə 14-ə yaxın hissə razılaşdırılmayıb"

"Gürcüstan-Azərbaycan sərhədində 14-ə yaxın hissə razılaşdırılmayıb və bu hissələrə Keşikçi Dağı Məbəd-Kompleksi yaxınlığında yerləşən ərazilər də daxildir".

Bu barədə jurnalistlərə Gürcüstan və Azərbaycan arasında Sərhədin Delimitasiya və Demarkasiyası üzrə Komissiyanın həmsədri, Gürcüstanın xarici işlər nazirinin müavini Laşa Darsalia bildirib.

Onun sözlərinə görə, mayın 23-ü və 24-də komissiyanın Bakıda keçirilən iclasında razılaşdırılmamış hissələrlə bağlı ətraflı müzakirələr aparılıb: "Sərhədin təxminən üçdə iki hissəsi razılaşdırılıb. Üçdə bir hissəsi isə razılaşdırılmamış qalır. Həmin sahələrə

ekspertlərin birgə səfəri ilə bağlı razılıq əldə olunub və səfərlərdən sonra komissiya nəticələri müzakirə etmək üçün iclas keçirəcək".

L.Darsalia qeyd edib ki, Keşikçi Dağı Məbəd-Kompleksi yaxınlığında yol tikinti işləri Azərbaycan tərəfdə ölkənin nəzarəti altında olan ərazilərdə aparılıb və buna baxmayaraq bütün işlər dayandırılıb. Daha əvvəl komissiyanın həmsədri bildirib ki, Gürcüstan-Azərbaycan sərhədində razılaşdırılmamış sahələr üzrə hələ heç bir qərar qəbul olunmayıb.

Baş nazir it, pişik saxlama qaydalarına dəyişiklik etdi

Baş Nazir Novruz Məmmədov Nazirlər Kabinetinin

bir sıra qərarlarında dəyişiklik edib. Dəyişikliklər Azərbaycanda arıçılıq sahəsində inkişafı təmin etmək üçün olunub (axar.az).

"Azərbaycan Respublikasında arıçılıqla bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi haqqında" Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 5 avqust tarixli 116 nömrəli Qərarında aşağıdakı dəyişikliklər edilib:

- həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Arıxanalara baytarlıq-sanitariya pasportunun (şəhadətnaməsinin) verilmə Qaydası və Forması"nın 1.3-cü bəndində "Dövlət Baytarlıq Nəzarəti Xidməti" sözləri "Aqrar Xidmətlər Agentliyi" sözləri ilə əvəz edilib;

"Azərbaycan Respublikasının yaşayış məntəqələrində it, pişik və ya digər ev hey-

vanlarının saxlanması Qaydaları"nda aşağıdakı dəyişikliklər edilib:

- 4.6-cı bənddə "Baytarlıq Xidməti" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Xidmətlər Agentliyi" sözləri ilə əvəz edilib;

- 5.1.3-cü yarımbənddə və 11.1-ci bənddə ismin mü-

vafiq hallarında "Dövlət Baytarlıq Xidməti" sözləri ismin müvafiq hallarında "Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Xidmətlər Agentliyi" sözləri ilə əvəz edilib.

Analoji dəyişikliklər "Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyindəki bəzi qurumların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi haqqında", "Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin kollegiyasının tərkibi haqqında", "Süni mayalanma yolu ilə alınmış hər buzova görə subsidiyanın verilməsi Qaydası", "Azərbaycan Respublikası ərazisində hüquqi və fiziki şəxslərə məxsus traktor, özüyəriyən maşın və mexanizmlərin texniki vəziyyəti və istismarı üzərində dövlət nəzarəti haqqında" qərarlarda da edilib.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Bu gün Bakıda 25° isti olacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, gecə bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Aralıq güclənən şimal-qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 18-21° isti, gündüz 23-26° isti, Bakıda gecə 19-21° isti, gündüz 23-25° isti təşkil edəcək. Atmosfer təzyiqi 758 mm civə sütunundan 763 mm civə sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 50-55 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarına gözlənilən hava şəraitinə gəlincə, hava əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gecə və axşam bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda şimşək çaxacağı, yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər bəzi yerlərdə duman. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 15-20° isti, gündüz 26-31° isti, dağlarda gecə 10-15° isti, gündüz 18-23° isti təşkil edəcək.

Magistraturaya qəbul imtahanının ikinci mərhələsi keçirilib

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) dünən 2019/2020-ci tədris ili üçün Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin və AMEA-nın magistraturalarına qəbul imtahanının ikinci mərhələsini keçirib. DİM-dən Musavat.com-a bildirilib ki, imtahan Bakı, Naxçıvan və Gəncə şəhərlərində, ümumilikdə 27 binada aparılıb.

İkinci mərhələdə bakalavrlara seçdikləri proqram üzrə 5-i açıq tipli olmaqla 50 test tapşırığı təqdim olunub (bəzi proqramlar üzrə isə bakalavrlar yazılı, bəziləri üzrə qabiliyyət imtahanı verilib). Hər düzgün cavab bir balla qiymətləndirilir, səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir.

Qəbul imtahanının birinci mərhələsinin nəticələrinə görə müsabiqə şərtlərini ödəyən bakalavrların proqram seçimi 2019-cu il aprelin 26-dan mayın 7-dək aparılıb və 8758 nəfər qəbul proqramını seçərək təsdiqləyib. Onlardan 8012 nəfəri Azərbaycan, 746 nəfəri rus bölməsi üzrə imtahan verəcək. Bakalavrların 3803 nəfəri oğlan, 4955 nəfəri qızdır. Onların 5575 nəfər ali təhsil müəssisələrinin bulki, 3183 nəfər isə əvvəlki illərin məzunlarıdır. 16 bakalavr xarici ölkə vətəndaşdır.

“Arsenal”ın erməni əsilli yarımmüdafiəçisi Henrix Mxitariyanın mayın 29-da Bakıda keçiriləcək Avropa Liqasının finalına gəlməməsi ilə bağlı xaricdəki anti-Azərbaycan dairələrinin Azərbaycana qarşı təşkil etdikləri çirkin kampaniya davam edir. Son olaraq, Böyük Britaniyanın “The Independent” qəzetində “Henrikh Mxitarayan, Baku and why sport and politics cannot be separated” (“Henrix Mxitarayan, Bakı və nədən idmanla siyasət bir-birindən ayrımaq olmaz”) adlı məqalə dərc olunub.

Yiq göstərmək, onu ləkələmək üçün heyata keçirilən vasitələrdən biridir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan final oyununu yüksək səviyyədə keçirməklə onlara cavab verməli, mədəniyyət öyrətməlidir. Mesaj verilməlidir ki, gəlin görün, qonağa münasibət necədir, tədbir necə keçirilməlidir. Bütün bunları ancaq yaxşı işlə göstərmək olar. Bu kampaniya erməni təbliğatının vasitələrindən biridir. Buna çox da aludə olmaq gerek deyil. Belə böhtanlar onsuz da müxtəlif

İngiltərə mətbuatından Azərbaycan əleyhinə daha bir çirkin məqalə

“The Independent” qəzetinin şübhəli oriyentasiyalı müəllifi ermənilər üçün “göz yaşı” töküüb, ölkəmiz haqda hədyanlar yazdı; **Fazil Mustafa: “O tərbiyəsiz heç olmasa...”**

Məqalə başdan ayağa şər-böhtan xarakterli iddialarla doludur. Bu mövzunu gündəmə gətirən Britaniya mətbuatında ölkəmizə qarşı gedən kampaniya yazılarına diqqət edəndə adama elə gəlir ki, bunu ASALA terror qrupunun üzvləri qələmə alıb. Həmin yazılarda Azərbaycana qarşı o qədər nifrət var ki, bu hiddət doğurmaya bilməz.

Son məqalənin müəllifi Jonahan Liewdir. Təsəvvür edin ki, jurnalistin Twitter hesabı bu kimi statuslarla doludur: “Gay sex is NOT a sin. Didn't you hear me, guys? I said NOT.” (Geylərin bir-biri ilə evlənməsi günah deyil. Oğlanlar, siz məni eşitmədiz? Mən dedim ki, (günah) deyil”).

Görün iş o yerə çatıb ki, xaricdəki anti-Azərbaycan dairələri ölkəmizə qarşı murdar kampaniya aparmaq üçün gey təkəvkürlü insanların ümidinə qalıblar.

Azərbaycanı hədəf alan məqalə 1990-cı ilin yanvar hadisələrindən başlayır. O dövrdə ermənilərin rəhbərlik etdiyi təxribatçı dəstələrdən deyil, guya azərbaycanlıların törətdiyi “vəhşilikdən” yazılır: “O vaxt artıq Azərbaycan və Ermənistan arasında başlamış müharibə iki il idi ki sürürdü. Həmin vaxt hər iki tərəfdən insanları kütləvi şəkildə qovurdular və ağlasığmaz vəhşiliklər törədirdilər. Bakıda yaşayan 250 min erməninin çoxu müharibə başlanandan şəhərdən qaçmışdı, ancaq haradansa 50 min erməni hələ də paytaxtda qalırdı. Onların varlığı anti-erməni çağırışlarına təkan verirdi və kütlə yerdə qalan ermənilərin ovuna çıxmışdı. Talan törədənələr küçə-küçə gəzirdi. Yaşlı adamları evlərindən çölə atıb döyürdülər. Çoxlarını diri-diri yandırtdılar. Qadınların zorlanması və insanların döyülməsi adi hal almışdı. Heç kəs bilmir ki, həmin həftə nə qədər erməni (Bakıda) öldürüldü. Sağ qalanlar isə vaxt itirmədən aradan çıxdılar. Bu gün Bakıda yaşayan ermənilərin sayının təxminən 100 nəfərə yaxın olduğu söylenebilir. Onlar ya qarışıq ailədən çıxanlardır, ya da yerli adamlarla evlidirlər”.

Ardınca jurnalist Mxitariyanın Bakıya getmədiyini guya yaxşı bildiyini deyir və güllünc arqument səsləndirir.

Yazır ki, Bakıda ermənilərə qarşı talanlar baş verəndə onun heç bir yaşı yox idi: “Sonra isə onun ailəsi zorakılıqdan uzaq olmaq üçün İrəvandan Fransaya köçdü”.

Ermənistanda həmin dövrdə azərbaycanlıların zorakılığa məruz qaldığını bütün dünya bilir. Amma ləyaqətini hərraca çıxaran məqalə müəllifi futbolçunun ailəsinin Fransaya köçməsinə utanmadan bu cür əsaslandırır. Bakı ilə kifayətlənməyən Jonahan Liew Sumqayıta da toxunur və orada da guya ermənilərin qırğınlara məruz qaldığını bildirir. Məqalədə qeyd olunur ki, 2012-ci ilin rəy sorğusuna əsasən azərbaycanlıların 91 faizi erməniləri “ən böyük düşmən” hesab edir. Müəllif yazır ki, Azərbaycanın Böyük Britaniyadakı səfiri Tahir Tağızadə Mxitariyanın Azərbaycana gəlməsində problem yoxdur deyir. Qeyd edir ki, 4 il öncə Bakıda keçirilən Avropa Oyunlarında 25 nəfər erməni atlet iştirak edib və kimsə fiziki zorakılığa məruz qalmayıb. Müəllif yazır: “Ancaq səfir deməyib ki, hər dəfə ermənilər meydana çıxdanda kütlə onları fitə basıb. O da təəccüblü deyil ki, səfir (Bakıda) olan erməni talanlarından və ermənilərin küçələrdə diri-diri yandırılmasından bir söz deməyib. İndiki həssas məqam belə söhbətlər üçün əlverişli deyil...”

Jonahan Liew məqalənin heç bir yerində Ermənistan və Azərbaycanın ermənilər tərəfindən işğal olan ərazilərindən qovulan 1 milyon qaçqın haqqında bir kəlmə demir. Ermənilərin Azərbaycan ərazilərini işğal etməsinin üstündən də sükutla keçir. Bakıda 30 min erməninin yaşamasından da müəllifin xə-

bəri yoxdur. Müəllif heç onu da bilmir ki, rəsmi statistikaya görə Ermənistanda əhalinin 99,9 faizi ermənidir.

Heç şübhəsiz ki, Britaniya mətbuatından kövrülən bu kampaniya təəssüf doğurmaya bilməz. Azərbaycan hər zaman bu ölkə ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini qoruyub saxlayıb. Lakin buna baxmayaraq, klublarının Bakıda final oynamasını sanki Britaniya hökuməti həzm edə bilmir. Burada bəzi suallar da yaranır. Erməni lobbisi bu ölkədə o qədər güclü deyil. İşin maraqlı tərəfi odur ki, Mxitariyanın Azərbaycana gəlməməsi belə “Arsenal”ın yerli azarkeşlər tərəfindən fitə basılmayacağı anlamına gəlmir. Çünki bu klubun cəbhəsindən ölkəmizə qarşı bir sayğısızlıq olub. Məhz bu səbəbdən Azərbaycanda “Çelsi”yə qarşı simpatiya daha çox bəslənir. Biz burada iki ingilis klubundan heç birinə fərq qoymuruq. Sadəcə, mədəniyyətsizliyə qarşı çıxış edirik. Bir komandanın fitə basılması futbolda adi haldır. Düşünürəm ki, xaricdə nüfuzlu adamları səfirliklərə, diplomatik postlara gətirməliyik ki, orada cəmiyyətə açılan, doğru mesajlar verilən bir fəaliyyət olsun. Bunu edə bilmədiyimiz sürəcə belə hücumlar da çox olacaq. Harada bu işin yükünü götürən insanlar qabaqılayıcı addımlar atırlarsa, belə ittihamlar az olur. Məqalədə fitə basılmanı qeyd edən o tərbiyəsiz heç olmasa Azərbaycan prezidentinin atdığı nümunəvi addımları da qeyd etsin. Dövlət başçısı erməniyə mükafatı əl verərək özü təqdim etmişdi. Hansı ölkənin prezidenti düşmən dövlətin idmançısına qarşı bu addımı atır, yəni mükafat təqdim edir?”

Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa düşünür ki, bu məqalə rüşvət müqabilində yazılıb: “İngiltərənin bu mövzuda xüsusi bir marağının olduğu düşünürəm. Həm də Bakıya ingilis klubları gəlir. Bir erməni üzərindən İngiltərənin hər hansı bir marağının olduğu düşüncəsində deyiləm. Bunlar artıq o qədər həyasızlaşmışlar ki, pula görə hətta İngiltərənin maraqlarına qarşı belə çıxış edə bilərlər. Belə bir məsələ də gözləniləndir. Erməni lobbiciliyi baxımından Amerika və digər dövlətlərlə bağlı başqa mövqelər bildirmək olar. Amma İngiltərədən belə yazıların dərc olunması o anlama gəlir ki, bunun üçün böyük məbləğdə vəsaitlər xərclənir. Bunlar böyük mənada Azərbaycana qarşı təz-

yerlərdən səsləndirilir. Buna necə cavab verək ki? Öz işimizi görməli, ölkəmizi tanımaq istiqamətində addımlarımızı atmalıyıq. Burada haqsız tərəf bizi ittiham edənlər olduğu üçün narahata olmağa dəyməz. Bir idman oyununu bu qədər çirkinləşdirmək açığı, onların özlərini nüfuzdan salır”.

Deputat “Arsenal”ın final oyununun keçiriləcəyi Bakı Olimpiya Stadionunda fitə basıla biləcəyini də qeyd etdi: “Onu da qeyd edim ki, Mxitariyanın Azərbaycana gəlməməsi belə “Arsenal”ın yerli azarkeşlər tərəfindən fitə basılmayacağı anlamına gəlmir. Çünki bu klubun cəbhəsindən ölkəmizə qarşı bir sayğısızlıq olub. Məhz bu səbəbdən Azərbaycanda “Çelsi”yə qarşı simpatiya daha çox bəslənir. Biz burada iki ingilis klubundan heç birinə fərq qoymuruq. Sadəcə, mədəniyyətsizliyə qarşı çıxış edirik. Bir komandanın fitə basılması futbolda adi haldır. Düşünürəm ki, xaricdə nüfuzlu adamları səfirliklərə, diplomatik postlara gətirməliyik ki, orada cəmiyyətə açılan, doğru mesajlar verilən bir fəaliyyət olsun. Bunu edə bilmədiyimiz sürəcə belə hücumlar da çox olacaq. Harada bu işin yükünü götürən insanlar qabaqılayıcı addımlar atırlarsa, belə ittihamlar az olur. Məqalədə fitə basılmanı qeyd edən o tərbiyəsiz heç olmasa Azərbaycan prezidentinin atdığı nümunəvi addımları da qeyd etsin. Dövlət başçısı erməniyə mükafatı əl verərək özü təqdim etmişdi. Hansı ölkənin prezidenti düşmən dövlətin idmançısına qarşı bu addımı atır, yəni mükafat təqdim edir?”

□ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Mxitariyan ifşa olundu

Erməni futbolçu ilə bağlı ilgincliklər

Mayın 29-da Bakıda keçiriləcək Avropa Liqasının final oyunu üçün paytaxtımıza gəlməyən “Arsenal”ın erməni əsilli oyunçusu Henrix Mxitariyanla bağlı bəzi faktlar üzə çıxıb. Bununla xaricdən Azərbaycana qarşı bir futbolçunun üzərindən təşkil olunan iyrənc kampaniyanın detalları məlum olub.

“Arsenal” Mxitariyanı satışı çıxarmağı planlaşdırır. Hətta onun yay transfer dönəmində klubdan göndəriləcəyi deyilir. Çünki, o, artıq özünü doğrultmur. Bu səbəbdən komandanın son bir ildəki əksər oyunlarında ehtiyat skamyasında yer alıb. Digər tərəfdən Mxitariyan “Arsenal” üçün vazkeçilməz oyunçu da deyil. Ondən qat-qat peşəkar futbolçular komandada çıxış edir.

Əslində hiyləgər erməni oyunçusu bu şəkildə kampaniyada yer almasında maraqlı görünür. Çünki kifayət qədər reklam olunmaqdadır. Özü də yaxşı anlayır ki, potensialından qat-qat artıq reklam edilir. Bununla daha baha qiymətə satılacağı düşünür. “Arsenal” da belə zənn edir. Halbuki, müasir futbolda oyunçu potensialı çərçivəsində qiymətini maliyyədə də alır.

Bir məsələni də xatırladaq. Azərbaycan tərəfinin dəfələrlə Mxitariyanın təhlükəsizliyi ilə bağlı təminat verməsinə baxmayaraq, xaricdəki anti-Azərbaycan qüvvələri bu məsələdən əllərinə düşən fürsət kimi yararlanmağa çalışırlar. Ermənistan və erməni lobbisi tərəfindən kəmfürsətçesinə Mxitariyan məsələsindən Azərbaycana qarşı istifadə olunur.

BQP başqanı, deputat Fazil Mustafa Mxitariyanla bağlı son faktların reallığına inanır: “Çünki Mxitariyan çox aşağı səviyyəli bir oyunçudur. Onun oyununu rahat bir şəkildə detallına qədər izləmişəm. Hər halda “Arsenal”ın türk əsilli futbolçusu Məsud Özüll kimi meydançada faydalı bir oyunçu deyil. Mxitariyan Messi, Ronald, Məhəmməd Salah deyil ki. Onu bu qədər şişirtmək həqiqətən də qiymətini qaldırmaq məqsədi güdür. Bu məsələdə əslində yanlış bir yola baş vurublar. Çünki sabah bu məsələ onların özlərinə qarşı da çevrilə bilər. Burada Azərbaycana qarşı olan haqsızlıq o dərəcədə böyükdür ki, bunun ancaq oyundan sonra cavabını səviyyəli şəkildə verməliyik. Göstərməliyik ki, Azərbaycandan başqa heç yerdə bu tədbir belə gözəl səviyyədə keçirilməyib. Bu kampaniyada ölkəmizə heç bir zərbə dəymədi. Kənardan kiminsə hürməyine fikir verməyək, karvan öz işindədir. Azərbaycan onsuzda belə hallara alışıb. Final İrəvanda deyil, Bakıda keçirilir. Azərbaycan belə önəmli tədbirləri ölkəmizdə keçirməklə bölgənin ən gücü dövləti olması haqda dediklərini təsdiqləyir. Bir neçə il öncə Tiflisdə Çempionlar Liqasının finalı keçirildi. Amma Gürcüstan bu cür həyasızlıqla qarşılaşmadı. Çünki himayələri olduqları üçün belə kampaniyalar təşkil olunmadı. Necə olur ki, Azərbaycana yönəlir? Bu bizə qarşı olan qərəzli münasibətin bariz sübutudur. Hər şey hazır olub, öz işimizi görməliyik”.

Politoloq Əhəd Məmmədli bildirdi ki, Mxitariyan İngiltərədə özünü doğrultmadı: “O, Bakıya gəlsəydi belə, əsas heyətdə çıxan deyildi. Erməni Afrikada da ermənidir. Əminəm ki, Mxitariyan özü bu çirkin kampaniyanın başında duranlardandır. İngilislər də bundan istifadə edib xeyir götürmək istəyirlər, Mxitariyanı reklam edib onu daha baha qiymətə satmaq üçün. Bu çirkin anti-Azərbaycan kampaniyasının arxasında ingilis maraqları, erməni təbliğatı durur. Futbol bu prosesdə alət oldu, həm ingilislər, həm də ermənilər üçün. Lakin istənilən halda final Bakıda keçiriləcək. Əminəm ki, yüksək səviyyədə oyun baş tutacaq. Düşmənlərə Azərbaycanın bu uğuruna paxıllıq etmək qalacaq. Sadəcə olaraq Azərbaycan bu tip situasiyalara həmişə hazır olmalıdır və operativ cavab verməyə bacarmalıdır”.

Rekord.az saytının baş redaktoru Kənan Məstəliyev qeyd etdi ki, iddialarda doğruluq payı az deyil: “Yeterincə sıx olan futbolçu bazarında rəqabət güclüdür və ən kiçik şans belə böyük imkanlar yarada bilər. Nəzərə alsaq ki, “Arsenal” hazırda zirvə döyüşündə yoxdur və bir qədər zəifləyib, lazımı uğurları qazana bilmir, klubun belə addımı atmaq istəyində olduğunu düşünmək olar. Mxitariyan da həmçinin. Henrix keçmiş MDB məkanının ən güclülərindən olsa da, Avropadakı ulduzu o qədər parlaq deyil. Ona görə də belə “reklam” ona da çox sərf edir. Bu yolla özünü başqa kluba “düzəldə” bilər. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, bu təhlükəli oyundur. Həm klub, həm də oyunçu özlərini “yandırır” bilərlər. Çünki digər komandalarda uşaq deyillər və gedişatı hiss edir”.

□ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Azərbaycan Sosial Demokrat Partiyasının sədri, deputat Araz Əlizadə "Yenicag.az" a sabah Azərbaycana deportasiya ediləcəyi gözlənilən jurnalist Fuad Abbasovla bağlı qalmaqallı müsahibə verib. Həmin müsahibə deputatla Rusiyadakı səfirimiz Polad Bülbüloğlunu üz-üzə qoyub.

Partiya sədri jurnalistin Azərbaycan heç bir dəxli olmadığını və onun Türkiyə vətəndaşı olduğunu bildirdi. A.Əlizadə F.Abbasovun ölkəmizə deportasiya olunacağı təqdirdə, bunun P.Bülbüloğlunun xidməti olacağını qeyd edərək, səfirə bağlı bəzi iddialar səsləndirib: "Yəqin ki bu, Poladın (Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu - red.) xidmətidir. Onu Rusiya telekanallarının tok-şoularına bizim səfirimiz Polad soxmuşdu... Rusiya televiziyanı Polada müraciət etmişdilər ki, bizim verilənlərdə erməni politoloqlar çox olsa da, azərbaycanlılar yoxdur. Xahiş edirik ki, azərbaycanlı politoloqları bizə təqdim edəsiz. Polad Bülbüloğlu isə onlara belə təqdimat vermişdi ki, rusdilli Azərbaycan politoloqları yoxdur, amma Türkiyə vətəndaşı olan Azərbaycan əsilli politoloq var. Onu göndərmişdi... Olmazdı ki, Türkiyə vətəndaşı Fuad Abbasov verilən pulları versinlər bizim rusdilli politoloqlara və o verilənlərə göndərsinlər? Rusiyalı deputatlar Milli Məclisdə olanda

mən Kalaşnikovdan soruşdum ki, niyə sizin tok-şoularda azərbaycanlı politoloqlar yoxdur? O da cavab verdi ki, səfiriniz bizə rəsmi cavabında rusdilli Azərbaycan politoloqlarının olmadığını bildirdi".

Səfirin deputata cavabı gecikməyib. P.Bülbüloğlu jurnalist Fuad Abbasovun Rusiyada yayımlanan tok-şoularda onun müdaxiləsi və iş-tirakı ilə bağlı mətbuatda yayılan fikirlərə kəskin reaksiya verib: "Mən heç kimi harasa soxmuram. Amma nəyi hara soxmağı Araz Əlizadəyə anladım bilərəm. Rusiya televiziyanı mənə müraciət etmişdilər ki, bizim verilənlərdə erməni politoloqlar çox olsa da, azərbaycanlılar yoxdur. Bu səbəbdən də biz həmin tok-şoularda iştirak üçün politoloqlar təqdim etməli olduq".

Səfirin açıqlamasında A.Əlizadənin 90-cı illərdən sonra siyasi səhnədən silindiyini deyib. P.Bülbüloğlu digər iddialara da münasibətini açıqlayıb: "Araz Əlizadə deyir ki, Fuad Abbasov Azərbaycan vətəndaşı

Fuad Abbasova görə deputatla səfir üz-üzə gəldi - qalmaqal

Polad Bülbüloğlu: "Mən nəyi hara soxmağı ona anladım bilərəm"; Araz Əlizadə: "Ona elə cavab verərdim ki, dəymişi dura-dura kalı tökülərdi..."

deyil. O, yalan danışır. Azərbaycan səfirliyində onun Azərbaycan vətəndaşlığı pasportu var və bizdə Azərbaycan vətəndaşlarının problemləri ilə məşğul olmalıyıq".

P.Bülbüloğlu deputatı savadsızlıqda da ittiham edib: "Deputat olan bir şəxs belə savadsız fikirlər söyləməz. Guya rusiyalı deputat Kalaşnikov ona deyib ki, səfirə müraciət etmişik ki, bizə tok-şoular üçün politoloq

versin. Ancaq səfir deyib ki, belə adamlar yoxdur. Deputat olan kəs bilməlidir ki, səfir bütün yazışmaları və təklifi ancaq Xarici İşlər Nazirliyinin xətti ilə aparır".

P.Bülbüloğlunun dediklərinə A.Əlizadə "Yeni Müsavat" sərt cavab verdi: "Açıq, ona heç cavab vermək fikrim yoxdur. Çünki o kimdir ki, ona bir cavab da verim? Əgər səfir olmasaydı, ölkəmizi təmsil etməsəydi, ona elə cavab verərdim ki, dəymişləri du-

ra-dura kalkan tökülərdi. Mən özümə bərabər insanlara cavab verə bilərəm. Uzun illərdir səfirdir, heç olmasa bir dəfə Azərbaycan Konstitusiyasını açıb oxusun. Deyir ki, Fuad Abbasov Azərbaycan vətəndaşdır. Konstitusiyayı oxusa, bilər ki, Azərbaycanda ikili vətəndaşlığa icazə verilir, ya yox? Onun belə fikirlər səsləndirməsi sadəcə, ayıbdır. Mətbuata diqqət edin, görəcəksiniz ki, Fuad Abbasov Azərbaycan yoxsa Türkiyə

vətəndaşdır. Polad Bülbüloğlunun yalanlarını çıxarmaq üçün mənə niyə belə suallar verirsiniz? Bundan sonra ona cavab vermək belə fikrim yoxdur. Hər bir insan özünə bərabər hüquqlu olanla mübahisə edə bilər. Deyib ki, səfir bütün yazışmaları və təklifi ancaq Xarici İşlər Nazirliyinin xətti ilə aparır. Kiminlə istəyirsə aparsın, mənə nə dəxli var?"

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Onlara nə "dığanın belindən gələn"dir, nə "axçının qarından çıxan, erməni südü əmə". Onları "qanıpozuq", "südüpozuq" adlandırmaq da olmaz. Bu kimi ifadələr qıqırmış nifrətin əmələ gətirdiyi təhqiramiz damğalardır və reallığı əks etdirmir.

Xəlil KAZIMLI

Pasifistlikdən erməni nasistliyinə transfer

Axtarsaq, araşdırsaq, məlum olacaq ki, onların yeddi arxa dönənində belə başqa millətlə, xüsusilə də erməniylə qarışıqlar yoxdur.

Fəqət, onların düşüncəsi pozucudur. 15-20 il əvvəl onlar da belə deyildilər, hər halda mənsub olduqları millətlə nəfəs alırdılar, pis-yaxşı sevincini, kədərini bölüşürdülər. Amma sonradan onları təsir dairəsinə düşdüləri mühit, xarici ölkələrdə qurduqları dostluq büsətlər dəyişirdi.

Bir də ortaya öz millətini xor görməyi, başqa millətləri, dini konfessiyaları sevməyi tələp edən qüdrətli institutların yavaş-yavaş yaratdığı imkanlar (müftə səfərlər, ziyafətlər, bol-bol qrantlar) girincə, onlar da öz millətinə başqa prizmadan baxmağın əslində çox faydalı olduğu qənaəti hasil oldu.

Yoxsa onlardan bəziləri bir vaxtlar indiki hakimiyyətdən maliyyələşən qəzetlərdə işləyir, saytlarla əməkdaşlıq edir və heç də nəinki dövlətə, millətə, hətta indi söydükləri hakimiyyətə, iqtidar komandasına qarşı müxalifətçilik, dissidentlik etmədilər.

Nə oldusa, sonradan, tez və qrant verən sifarişçilər deyisəndən sonra oldu.

İndi bu şəxslərin fikri tam olaraq formalaşmış və bu, Azərbaycan xalqına, dövlətinə nifrətdən ibarətdir.

Deyilə bilər, yox, onlar indiki iqtidar komandasına nifrət edirlər.

O da var. Amma Azərbaycanın himni çalınanda ermənilərə qoşulub arxasını çevirmək iqtidar komandasına hörmətsizlik deyil, Azərbaycan dövləti-

nə, o dövləti quran, onun bayrağını qaldıran qurucu kişilərə, Rəşadətə, o himnin müəlliflərinə - Üzeyir Hacıbəyliyə, Əhməd Cavadə hörmətsizlikdir. Hakimiyyətdə bir başqası

politik və gerçək pasifistlik deyil. Bu, nəinki öz millətinə qarşı xainlikdir, eləcə də bəşəri dəyərlərə - Üzeyir Hacıbəyliyə, Əhməd Cavadə hörmətsizlikdir. Hakimiyyətdə bir başqası

dairələr, nə də onların sərəncamındakı "milli kosmopolitlər" dincəlmirlər, dönüb-dolaşmış bu məsələni yenidən qabardırırlar. Elə çıxır ki, Ramil Səferov Qurgen Markaryanı qumar üs-

adamdır ki, rəhbərliyə şikayət edib, Qurgenin özünü yaxşı aparmadığı barədə reportlar yazıb. Ancaq nə hərbi təhsil müəssisəsinin rəhbərliyi, nə də Qurgenin özü məsələnin ciddiyətini anlamayıblar. Qurgen hesab edib ki, məsələ bitib, o, Ramil sındırıb, bu gün sabah tamam qapazaltılacaq. Adanın ağına da gəlməyib ki, yaxınlıqdakı təsərrüfat mağazasında balta satılır və onu əlində Msiri qılınc kimi fırlada bilən bilək yiyəsi var, adı Ramildir və artıq onu canından bezdirib.

Məsələnin tam mahiyyəti budur.

Bu fikri bir dəfə də yazmışam, yenə təkrar edirəm. Əminliklə deyə bilərəm ki, uzun illər öncə Macarıstanda baş verən qovğada öldürən Qurgen, ölənlər Ramil olsaydı, indiki "kosmopolit pasifistlər" yenə də Ramil günahkar çıxarıla bilərdilər, deyəcəkdilər ki, onu Ermənistanın bayrağı ilə nə işi vardı, Qurgenin ana-bacasına niyə sataşdı, erməniləri niyə təhqir edirdi ki, Qurgen də ondan bu cür intiqam alsın.

Bəs belə adamlarla nə etmək lazımdır? Heç nə. Onlar o cür fikirlər yazanda sadəcə cavablarını yazılı şəkildə vermək gərəkdir və nəzərə alınmaq lazımdır ki, onların validəyinin, qohum-əqrəbalarının bu məsələdə heç bir təqsiri yoxdur. Onların düşüncəsini sonradan qapıldıqları mühit xarab edib.

(tutaq ki, İsa Qəmbər, Etibar Məmmədov, Lalə Şövkət, Əli Kərimli) olsaydı, yenə bayraq bu bayraq, himn bu himn olacaqdı. Bayraq da, himn də Əliyev iqtidarının atributları deyil, Azərbaycan dövlətinin, millətinin atributlarıdır.

Söz yox, hər bir adam pasifist, kosmopolit ola, müharibələrə nifrət edə, daima sülh çağırışları səsləndirə bilər. Bu, qəbahət deyil, hətta bir xalq fəxr etsin ki, onun bu cür bəşəri dəyərlərə önəm verən vətəndaşları vardır.

Ancaq yadelli aqressoru var gücü ilə müdafiə etmək, öz millətinə mənsub yüzlərlə öldürülmüş, zorlanmış, didərgin salınmış, hərbi cinayətlərə məruz qoyulmuş vətəndaşının faciəsini görməzliyə vuraraq, bir erməni zabitanın ölümünü faciyyə çevirmək qətiyyətsiz obyektiv kosmo-

Lap söhbət mövzusu azərbaycanlı yazar deyil, regiona araşdırma aparmağa gəlmiş finlandiyalıdır, masanın üstünə bu qədər faktlar, təfərrüatlar qoyulur, adam obyektiv araşdırmaçıdırsa, Xocalıda baş verən hərbi cinayətlə bir əsgərin kəşfiyyat zamanı düşmən əsgərləri ilə atışmaya girməsini və daha çevik hərəkət etməsini eyni cür qiymətləndirməz. İkinci adı müharibə epizodudur - tək adam bir təqdim silahla əsgərə qarşı. Birinci isə antibəşəri cinayətdir, beynəlxalq tribunalın cəzalandırılması lazım olduğu vaxtıdır.

Ramil Səferovun məsələsinə gəlinə, məhkəmə materialları açıqlandıqdan, təfərrüatlar ortaya çıxdıqdan sonra, adama elə gəlirdi ki, nəhayət, bu mənasız mübahisə bitir. Amma xeyr. Nə ermənipərəst

tə, ya da yeyib-içib sərxoş olandan sonra öldürüb. Elə deyil. Qurgen öz ölümünə doğru uzun və israrlı çəkildə yol gəlib. On dəfələrlə Ramil, onunla birlikdə olan azərbaycanlı kursantları, bütün azərbaycanlıları, dövlətimizi, bayrağımızı təhqir edib, hər fürsətdə sataşmış, Qarabağ müharibəsində əsir götürülmüş qadınlarla bağlı təhqiramiz sataşmalar edib.

Həmin zamanda Ramil yox, qanımda bir damcı qeyratı, heyisiyyəti, mənliyi, şərəfi olan istənilən azərbaycanlı məsələni Ramildən ən azı iki həftə qabaq həll edərdi. Yüz azərbaycanlının 95-i məhz Ramil kimi hərəkət edərdi, yerdə qalan beşi isə peysərini qaşıya-qaşıya fikirləşər, bəlkə də gecəylə qaçar, hərbi karyerasını bitirərdi. Hələ Ramil çox təmkinli və hövsələli

Benzinin qiyməti Rusiyada kəskin artsa...

İlham Şaban bunun Azərbaycana mümkün təsirdən danışır

Rusiya mediası yazır ki, yanacağın həm topdan, həm də pörəkəndə satış qiymətləri kəskin qalxa bilər. Populyar Snob saytı bu barədə dərc etdiyi məqalədə Müstəqil Yanacaq İttifaqı və Rusiya Yanacaq İttifaqı sədrlərinin baş nazirin müavini Dmitry Kozaka məktubuna istinad edir.

Həmin məktubda bildirilirdi ki, təkə aprelin 15-dən mayın 15-dək Rusiyada Ai-92 benzin markasının qiyməti 23, Ai-95-in qiyməti 18, 5, dizel yanacağının qiyməti isə 2, 5 faiz artıb. Müəllif xatırladır ki, ötən ilin eyni vaxtında da benzinin qiyməti sıçrayışlı artmışdı. Baş nazirin müavini mediaya sızmış məktuba açıq mətbuatda cavab verib və bildirib ki, yanacaq qiymətlərinə moratorium hələ də qüvvədədir və narahatlıq üçün əsas yoxdur. Lakin məqalənin müəllifi Maksim Blant bu qənaətdədir ki, yerlərdə baş verənlər baş nazir müavininin ifadə etdiyi əminliyə uyğun gəlir.

Məsələn, Rosneft Uzaq Şərqdə neftayırma kompleksinin tikintisini dayandırır. Rusiyanın neft nəhənginin bu barədə bəyanatında deyilir ki, kompleksin tikintisi üçün ayrılmış 1, 5 trilyon rublluq investisiya dondurulub, artıq xərclənmiş 90 milyard rubl isə ziyan kimi silinib.

Şirkət bunu son illərdə Vergi Məcəlləsinə neft emalı sahəsində vergiləri əlverişsiz edən 50-dək əsaslı düzəliş edilməsi ilə izah edir və buna görə də bu sahəyə investisiya qoyulmasının cazibədar görünmədiyini bildirir.

Bundan başqa "Rosneft" və digər iri şirkətlər onlara aid neftayırma zavodlarının, eləcə yanacaq doldurma məntələqlərinin modernləşdirilməsi prosesini tamamilə dayandırblar. Blant yazır ki, hazırkı dövrdə yanacaq qiymətlərinin kəskin artması sosial partlayışa səbəb ola bilər. Son məlumatlara görə, Rusiya əhəlisinin banklara borcu 15 trilyon rubla çatıb.

Rusiyada yanacaq qiymətlərinin artacağı təqdirdə bunun Azərbaycana mümkün təsirləri barədə suala cavab verən enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban bildirir ki, Azərbaycan yüksək oktanlı benzini əsasən Rusiyadan idxal edir, lakin orada qiymət artımının Azərbaycana təsiri bir neçə səbəbdən o qədər də hissediləcək olmaya bilər.

"Əvvəla, Rusiyada neftayırma zavodları kifayət qədər benzin istehsal edir. Rosstatın məlumatlarını nəzərdən keçirdikdə görmək olar ki, 2018-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə heç bir azalma yoxdur. İstehlakda da hansısa bazara təsir edəcək artım müşahidə edilmir. Bəs onda qiymət Rusiya bazarında niyə artıma meyilli idi ilin əvvəlindən? Məsələ burasındadır ki, Rusiya neft emalı zavodlarının bir xeylisi Avro-5 standartlarında yanacaq istehsal edir. Neftin qiyməti dünya bazarında 70 dollara yaxınlaşdığı zaman neft məhsullarının Qərbdə qiyməti kifayət qədər bahalaşmağa başladı. Bu zaman Rusiyadakı şirkətlər daxili bazarda yox, xarici bazarda mal satmaq marağında oldular. Məhz bu baxımdan yerli bazarda qiymətlər artırdı" - ekspert "Azadlıq" radiosuna açıqlamasında deyir.

Ekspert bunu da bildirir ki, Azərbaycanda benzinin qiyməti Rusiyanın bazardaxili qiymətlərinə birbaşa bağlı deyil: "Ona görə də Azərbaycanın idxal etdiyi Ai-95 markalı benzin, hansı ki, 2018-ci ilin yekunlarına görə ümumi benzin istehlakında xüsusi çəkisi 5 faizdən də az olub, Rusiyanın daxili bazardakı qiymət artımı ilə birbaşa əlaqəli deyil və Azərbaycan bazarında da xüsusi çəkisi çox azdır. Çünki ölkənin 1,1 milyonluq avtomobil parkında 2013-cü ildən sonra Azərbaycana idxal edilmiş təzə avtomobillərin sayı cəmi 52 min ədəddir. Avro-5 standartlı yüksək oktanlı benzini isə adətən Avropa istehsalı avtomobillər istehlak edir".

İlham Şaban deyir ki, Rusiyadan Azərbaycana Ai-95 markalı benzinin ixracı da azalıb. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin 2019-cu il, I rübün yekunlarına dair hesabatına əsasən, Azərbaycanın Rusiyadan idxal etdiyi Ai-95 markalı benzinin həcmi 2018-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,7 dəfə azalaraq 7 min 434 ton təşkil edib. "Maraqlı fakt odur ki, Azərbaycan digər ölkələrdən Ai-95 markalı benzin idxal etməyib. Yeni yerli bazarda yüksək oktanlı benzine olan tələbat getdikcə aşağı düşür. Bu isə istehlakçıların daha çox yerli istehsal olan Avro-2 standartlı Ai-92 markalı benzindən istifadəsinə dəlalət edir" - Şaban deyib.

ABŞ prezidenti Donald Tramp Türkiyəni inkişaf etməkdə olan ölkələr siyahısından çıxartmaqla, onunla güzəştli ticarət rejimini ləğv edib. Bu barədə Ağ evin mətbuat xidməti məlumat yayıb. "Mən qərara gəldim ki, Türkiyənin iqtisadi inkişaf səviyyəsini nəzərə alaraq, 17 may 2019-cu il tarixindən etibarən Türkiyənin inkişaf etməkdə olan ölkə-benefisiar kimi təyinatını ləğv etmək məqsəduyğun olardı", - deyərək ABŞ prezidentinin bəyanatında bildirilir.

"İnkişaf etməkdə olan ölkə" kateqoriyasından necə yararlanacaq?

İqtisadçı-ekspert Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzvlüyün vacibliyini önə çəkdi

Buna uyğun olaraq Vaşinqton həmçinin Ankara ilə xüsusi güzəştli ticarət rejimini dayandırır.

Qeyd edək ki, inkişaf etməkdə olan ölkələr (İEOÖ) iqtisadi cəhətdən tam inkişaf etməmiş, enerji ehtiyatlarından asılı olan, istehsalı daha çox xammal səviyyəsində olan ölkələrdir. Bu ölkələrə Asiya, Afrika, Latin Amerikasında yerləşən 150-yə qədər ölkə aid edilir. Bu ölkələrin əksəriyyəti tarixən müstəmləkə olmuşlar. Onların əksəriyyəti hazırda da iqtisadi cəhətdən asılı vəziyyətdədir. İEOÖ iqtisadi və sosial inkişaf səviyyələrinə görə çox geri qalırlar. İqtisadiyyatın mineral-xammal və aqrar-xammal istiqaməti bu ölkələr üçün seçiyəvidir. İEOÖ-də urbanizasiyanın səviyyəsi əsasən aşağı olur, əhəlinin təbii artımı yüksəkdir, həyat səviyyəsi aşağıdır.

İEOÖ-in təsərrüfatında faydalı qazıntıların hasilatı və satışı mühüm yer tutur. Bu qrup ölkələrə mineral-xammal ölkələri deyilir.

Azərbaycan da inkişaf etməkdə olan ölkələrdən biri sayılır və bu mənada beynəlxalq ticarətdə müəyyən güzəştler əldə etmək şansı var. Bəs gərəksən, dünyanın bir çox ölkələri

rinin yararlandığı bu güzəştlerdən Azərbaycan yararlanırmı?

"Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu durumu dəyərləndirən iqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərli bildirdi ki, Azərbaycan inkişaf etməkdə olan ölkə kimi belə güzəştlerden yararlanma bilmir: "Türkiyə ilə ABŞ arasında illər öncə bağlanmış bir müqavilə var; onun tərkib hissəsi kimi, inkişaf etməkdə olan ölkələr kateqoriyasına aid edilən ölkələrə Amerikaya mal ixracatında müəyyən güzəştler tətbiq olunur. Bura vergi güzəştleri, gömrük güzəştleri aiddir, onlara müəyyən kvotalar da ayrılır. Azərbaycanın belə bir kvotası yoxdur. 2007-ci ildə Şərq Tərəfdaşlığı Proqramı çərçivəsində 6 ölkəyə güzəştli 250 milyon avroluq ixrac

modeli təklif edildi. Azərbaycan heç bu kvotanı doldura bilmədi, cəmi 80 milyon avroluq mal ixrac edə bildik. Çünki enerji daşıyıcılarının müqavilələri tamamilə fərqli kontekstdə bağlanılır. Burada söhbət qeyri-neft ixracatından gedirdi,

olan ölkələr kateqoriyasına aid olduğunu göstərir. Azərbaycanın ABŞ dolları ilə büdcəsi təqribən 12 milyard dollara yaxındır, bunu adambaşına hesabladıqda çox az bir rəqəmdir. Bütün bu göstəricilərə görə, Azərbaycan inkişaf etməkdə

olan ölkədir. Ancaq bu kateqoriyanın üstünlüklərindən istifadə etmək üçün əlavə müqavilələrə ehtiyac var".

İqtisadçının fikrincə, ilk növbədə Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmaq lazımdır ki, Azərbaycan bunu gecikdirir: "Orada da inkişaf etməkdə olan ölkələr kateqoriyasına aid edildikdə müəyyən güzəştler qazana bilər, ya da ölkələrlə ikitərəfli müqavilə bağlaya bilər. Necə ki, bunu Türkiyə ABŞ-la etmişdi. İndi o güzəştlerin ləğvi Türkiyə iqtisadiyyatına kifayət qədər zərbə vuracaq. Çünki ixracatın həcmi azalacaq və qiyməti bahalaşacaq. Türkiyə mallarının Amerika bazarına çıxış qiymətləri yüksələcək. Buna görə də, inkişaf etməkdə olan ölkə statusundan düşülmüş şəkildə istifadə etmək olar. Həm ikitərəfli müqavilələr çərçivəsində, həm də ÜTT çərçivəsində. Azərbaycan hökuməti bunun hansını edəcək, demək çətindir. Danışıqları sürətləndirib tezliklə bu təşkilat üzv olub, orada inkişaf etməkdə olan ölkə kateqoriyasından istifadə edərək ixracda, təşviqdə müəyyən güzəştler qazanmaq mümkündür".

□ Nərgiz LİFTİYEVA, "Yeni Müsavat"

"İqtidarda heç nəyə yaramayan adamlar var"

Qüdrət Həsənzadə: "İslahatlar ölkəni defolt vəziyyətinə də sala bilər..."

"Yeni Müsavat" axar.az-a istinadən Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri, deputat Qüdrət Həsənzadə müsahibəsini təqdim edir:

- Qüdrət bəy, ABŞ Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi Respublika Günü münasibətilə təbrik edərkən eyni zamanda, ölkəmizdə başladılmış islahatlara öz dəstəyini ifadə edib. Azərbaycan hansısa formada ABŞ-dan bu istiqamətdə kömək istəyə bilərmi?

- Əlbəttə, istəyə bilər. Əvvəllər də bir neçə dəfə söyləmişəm ki, biz xaricdən ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatının mexanizmlərini yarada bilən mütəxəssislər cəlb edə bilərik. Bəzi diletantlar söyləyir ki, əsas pre-

zidentin siyasi iradəsidir. Əgər islahatlar başladılsa, bu, iqtisadiyyatın inkişafına mütləq öz müsbət təsirini göstərəcək. Bu, kökdən yanlış yanaşmadır. İslahatlar ölkəni defolt vəziyyətinə də sala bilər. Söhbət islahatlar barədə prezidentin tapşırıqlarının necə icra olunmasından gedir. İstedadı, həm də bununla yanaşı mədəniyyətə olan idmançılar, incəsənət xadimləri səhnədən getmələrinin zəruriliyini başa düşəndə tamaşaçıların onları fite basmasını gözləmədən bu addımı atırlar. Bu yanaşma siyasət adamları üçün də keçərlidir. Azərbaycanda siyasi hakimiyyətdə bu cür addımlar atmalı olan çoxlu insan var. Amma onlar prezidentin alicənablığını

dan sui-istifadə edib, hətta sağlamlıqları imkan verməsə, bəzilərinin səlahiyyət müddətləri başa çatsa belə, oturublar yerlərində. Hazırda iqtidarda intriqalardan, qrupbazlıqdan başqa heç nəyə yaramayan çoxlu strateji vəzifələri tutan adamlar var. Belələri siyasi hakimiyyətdə ömürlərini uzatmaq

üçün prezidente və islahatlara ciddi dəstək verə biləcək adamları Prezidentdən incik salmağa çalışır, onun xarizmasını dağıtmaq, beynəlxalq nüfuzunu zədələmək və destruktiv qüvvələrin güclənməsi üçün hər cür oyunbazlıqdan çıxırlar. Ona görə islahatların uğurla davam etdirilməsi birbaşa kadr islahatlarına bağlıdır. Travmatoloq cərrahın görməli olduğu iş sınıqçığıya tapşırıqlarda xəstə ən yaxşı halda şikəst olacaq.

- Azərbaycanda məgər siz dediyiniz "cərrahlar" yoxdur?

- Əvvəla, varsa da kifayət qədər deyil. İkincisi, onlar da ayrı-ayrı qruplara bağlı olduqlarından, hətta yüksək vəzifələrə təyin olunsalar belə, lazımi effekti verməyəcəkdir. Ona görə xaricdən savadlı, təcrübəli mütəxəssisləri keçid dövrü islahatlarını aparmaq üçün dəvət etmək olar. Onlar hazırladıqları "Yol xəritəsi"nin həm də icrası ilə məşğul olmalıdırlar.

Milli Məclisin deputatı, yazıçı, ssenarist, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin kafedra müdiri, texnika elmləri doktoru, professor, YAP Xətai rayon təşkilatının sədri... Söhbət Hüseynbala Mirələmovdan gedir. Onunla söhbətimiz Xəzər sahilində baş tutdu. Yaradıcılığında başlamış, "yaralı" yerinə - bir qrup mühacirin xaricdən hakimiyyətə savaşı açmasına qədər çox məsələlərdən danışdıq. Ancaq söz adamı ilə söhbətimizə "körpü"nü dəndirdik...

- Hüseynbala müəllim, danızla aranız necədir?

- Çox gözəl. Dənizi sevirəm.

- Bu sevgi necə izhar olunur? Hər gün səhər danızla görüşürsünüz, yoxsa...

- Mən Lənkəran şəhərində böyümüşəm. Hələ sovet dönəmində Lənkəran şəhərinin fəxri vətəndaşı seçilən böyük rus şairi Nikolay Tixonov şeirlərinin birində Azərbaycanın bu subtropik cənnət guşəsini "Cənub mirvarisi" adlandırmışdı. Yay gələndə bizim uşaqlığımız misilsiz Xəzərin qoynunda, dəniz sahilində keçirdi. Üzməyi də orta səviyyədə bacarıram. Yəqin elə o vaxtdan qəlbimdə dəniz sevgisi doğub. Hər yay ya Bakıda, ya da Türkiyənin dəniz sahillərində istirahət edirəm. Amma...

- Deyəsən, Xəzərdən gileyli-siniz...

- Yox, Xəzərdən gileylənmək olar? Xəzəri çirkəndirən insanlardan gileyim var. Xəzər pakdır, bərəkətlidir, şəhərimizin güzgüsüdür. Xəzər Tanrının Azərbaycana lütfüdür, milli sərvətimizdir, o baxımdan bu güzgünü qorumaq lazımdır, onu çirkəndirmək, hasarlaşdırmaq olmaz. Xəzərin turizmdə də özünəməxsus yeri var, buna görə də düşmənlərimiz bizə həsəd aparırlar. Səhər çağı durub dənizə baxanda adamın ruhu dincəlir...

- Dəniz sahilində səhər gəzintisində kimlərlə çıxırsınız?

- Əsasən Eldar İbrahimov və Cavanşir Paşazadə ilə bir yerdə səhər gəzintisində çıxırıq.

- Bu yazılarda - iyun ayında növbəti yaşınızın tamamlayacaqsınız. Bu ərafədə özünüza yeni əsər, yaxud kitab hədiyyə etmişsinizmi?

- Bildiyiniz kimi, 2018-ci ilin sentyabrında Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı və Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə Nəsimi - şeir, incəsənət və mədəniyyət Festivalı keçirildi. Həmin ərəfələrdə dahi müfəkkir İmaddənin Nəsimiyə həsr etdiyim "Son səfər" povesti üzərində çalışırdım. Amma işlərin çoxluğundan festival günlərində əsəri yekunlaşdırma bilmədim. Hörmətli mədəniyyət nazirimiz Əbülfəz Qarayevə bu barədə deyəndə bildirdi ki, eybi yoxdur, əsərini gələcək festivalda təqdim edərsən. Mən "Son səfər"i yekunlaşdırdıqdan bir müddət sonra cənab prezident 2019-cu ilin ölkəmizdə "Nəsimi ili" elan olunması ilə bağlı sərəncam imzaladı. Bu, məni çox sevindirdi. "Son səfər" bir əsri geridə qoyan ictimai-siyasi qəzet olan "Azərbaycan"da hissə-hissə çap edildi. "Azərbaycan"ın baş redaktoru, hörmətli Bəxtiyar Sadiqov mənə etiraf etdi ki, qəzetin indiyə qədərki tarixində bu həcmdə bədii əsər

çap olunmayıb. "Son səfər" artıq çap mərhələsindədir, bu günlərdə nəfis kitab şəklində işıq üzü görəcək.

İyunun 1-də Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü 149 sayılı Ağdam köçkün tam orta məktəbində direktor Arzu xanım Qədirovanın xahişi ilə gənclərlə görüşüm olacaq. Həmin məktəbdə ilk yaradıcılıq görüşümüz iki il öncə olmuşdu. Onda uşaqların mütaliyə həvəsini, kitaba olan sevgisini görür qürur hissi keçirmişdim. Şagirdlər avtoqraf almaq üçün

ründən söz düşdü, yeri gəlmişkən, xoş bir xatirəni oxucularla bölüşmək istərdim. Uzun illər əvvəl doğum günüm ərəfəsində vaxtilə "Azərbaycan pioneri" qəzetində mənimlə birgə işləmiş Hafiz Hüseynov mənə çox dəyərli bir hədiyyə bağışlamışdı. Bu hədiyyə - tarixin sarıaldığı köhnə qəzetlərin surətlərindən ibarət böyük bir "podgüşük" idi. Hələ hədiyyəni açmadan ondan soruşmuşdum ki, bu nədir? Dostum cavab vermişdi ki, sənin 6-7-ci, hətta 4-cü sinifdən başlayaraq

- Hər kəsin öz dünyagörüşü, öz düşüncəsi var. Bu, dediyiniz səbəblərdən də qaynaqlana bilər, eyni zamanda xarakterlə bağlı məsələ də ola bilər. Elə insanlar var ki, hörmətli Siyavuş Novruzov dediyi kimi, bu komandanın sadıq üzvüdür, lazım olanda sinəsini qabağa verib cəsarətlə sözünü deyir. Eləsi də var ki, susmağa üstünlük verir. Mən bu siyasi komandada olmağımla fəxr edən insanlardanam. Həmişə aktual mövzularda sözümü demişəm və deyəcəyəm. Həqiqəti söylə-

yanaşmadır. Deputatın fəaliyyətinə əsl qiyməti seçicilər verə bilər. Mən bütün deputatlıq fəaliyyətim boyu çalışmışam ki, bu sözün sinonimi olan "millet vəkil" adını ləyaqətlə doğrulda bilim. Çünki əgər vətəndaş etimad göstərmiş mənə seçibsə, həmin etimadı doğrultmağı, seçicilərimin problemlərini bacardığım qədər həll etməyi özümə vəzifə və eyni zamanda mənəvi borc hesab edirəm.

Amma bəzi seçicilər torpaq, yaxud ev üçün və ya hansısa məhkəmə işi üçün bəzən mənə

- Əvvəlcə sualınızın "qarşıya" şəkildə sərt mövqə nümayişini görürük" hissəsinə münasibət bildirmək istəyirəm. Mən sizin kimi düşünmürəm. Xaricdə oturmaq hakimiyyətə və onların ailələrinə qarşı çirkin söyüş kampaniyası aparən bəzi mühacirlərə münasibətdə Azərbaycanın siyasi elitası kifayət qədər təmkinli, alicənab və ləyaqətli mövqə nümayiş etdirir.

Bu yaxınlarda mətbuata verdiyim açıqlamada da qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan prezidenti də eynilə bayraq, himn, gerb kimi dövlətçilik atributlarından biridir. Bu, o deməkdir ki, prezidentə, onun ailəsinə qarşı yönələn hər hansı formada uyğunsuz kəlmə də birbaşa dövlətçiliyimizə sayğısızlıqdır. Xalqın hafizəsi daş yaddaşı kimidir və minlərlə şəhid övladı-

"Gec-tez o" xəyanət melodiyası" bitəcək, onda.."

Hüseynbala Mirələmov: "Bunlar ya kişi kimi mübarizə aparmalıdırlar, ya da məğlub olduqlarını etiraf edib meydandan çəkilməlidirlər"

"Naxçıvandan qayıdandan sonra Əbülfəz Elçibəy məni işdən çıxartdı"

necə can atırdılar! İstəyirəm ki, "Son səfər" in ilk nüsxələrini "isti-isti" həmin məktəbdəki görüşdə müəllimlərə və şagirdlərə hədiyyə edim. Bu, həm də doğum günüm ərəfəsində özümə ən böyük hədiyyəm olacaq.

- Bu yazılarda müsahibələrinizin birində "İki şah, iki sultan" trilogiyası üzərində işlədiyinizi demişdiniz...

- Bəli, artıq üçüncü hissəsinə - "Çaldırana gedən yol" u yazıram. Güman edirəm ki, bu ilin axırına qədər tamamlayacağam. Çox möhtəşəm mövzudur, ona görə də tələm-tələsik yazmaq istəmirəm. Bu əsərdə mənim qəhrəmanlarım şair hökmdar Qazi Bühranəddin, Sara Xatun, Uzun Həsən, Fateh Sultan İkinci Mehmet, Şah İsmayıl Xətai, Yavuz Sultan Səlim kimi tarixi şəxsiyyətlərdir. Tarixi mövzuları işləmək daha çox məsuliyyət tələb edir, bu səbəbdən əsəri demək olar ki, sözlərdən, cümlələrdən "ilmə-ilmə toxumağa" üstünlük verirəm.

Ümumiyyətlə, uşaqlıqdan tarixi mövzular məni həmişə cəlb edib. Hələ yeniyetməliyimdən tariximizi oxuyub öyrəndikcə gələcəkdə sevimli tarixi və ədəbi qəhrəmanlarımı əsərlərimdə canlandırmaq haqqında xəyallar qururdum. Madam ki, yeniyetməlik döv-

"Azərbaycan pioneri"ndə çap olunan yazılarını və hekayələrini, Axundov adına Milli Kitabxanaya gedib surətlərini çıxartdırmışam. Mən indi də o qəzetləri ən qiymətli hədiyyə kimi qoruyuram.

Daha sonralar Azərbaycan Politexniki İnstitutunda oxuya-oxuya 5 il "Azərbaycan pioneri" qəzetində ədəbiyyat şöbəsinin baş ədəbi işçisi kimi çalışmışam. Düşünürəm ki, belə faktlar bəzən heç nəyin mahiyyətini bilmədən boşboğazlıq edənələrə ən tutarlı cavabdır. Amma mən qərəzli boşboğazlıqlara və paxıllıqlara əhəmiyyət verməkdənsə, daim çalışaraq bədii yaradıcılığım və siyasi fəaliyyətimlə Vətənimə, dövlətimə daha çox töhfələr bəxş etməyə üstünlük verirəm.

- Hüseynbala müəllim, ayrı-ayrı vaxtlarda bəzi deputat həmkarlarınız "mövqeyinizi bildirin" kimi çağırışlar edirlər. Siyavuş Novruzov da demişdi ki, sinəmizi irəli verib sözümüzü deməliyik. Amma bir çox həmkarlarınız mətbuatda görünməyə həvəs göstərmir. Bu, yorğunluqla əlaqədardır, yoxsa özünüqoruma instinktindən irəli gələn məsələdir? Hakim partiyasının rayon təşkilat sədri kimi bununla bağlı nə deyə bilərsiniz?

diyimi bildiyim üçün də öz komandamın, partiyamın mövqeyini müdafiə etmək mənim üçün fəxarətdir. Artıq 10 ildən çoxdur ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Xətai rayon təşkilatı kimi böyük bir qurumun sədriyəm.

1992-ci il noyabrın 21-də mərhum Nəzir Əhmədovla birgə Naxçıvana getdik. Naxçıvanda bizi hörmətli Eldar İbrahimov qarşıladı. Şaxtalı qış gününü idi, soyuq iliyə işləyirdi, nə istilik var idi, nə də işıq. Amma buna baxmayaraq, YAP-ın təsis konfransında 550 nəfər iştirak etdi. Naxçıvandan qayıdandan sonra Əbülfəz Elçibəy məni işdən çıxartdı və məhz təsis konfransında iştirak etdiyim üçün həmin vaxt haqqımda qondarma cinayət işi qaldırıldı. Yalnız bir neçə aydan sonra mənimlə birgə mərhum Muxtar Aslanovun da adının hallandığı saxta cinayət işinə yetəri sübut olmadığından xitam verildi. 1993-ci ildə Xətai rayonunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasında iştirak edənlərdən biri olmağımla qürur duyuram və elə həmin il təşkilatın sədr müavini seçilmişəm...

- Samimi deyin, deputatlıq fəaliyyətinizi necə qiymətləndirirsiniz? Yazışçı deputatlığınızı?

- Yaxşı deputat ifadəsi nisbi

müraciət edirlər. Bunlar əlbəttə ki, deputatın vəzifəsinə aid olan işlər sayılır. Deputatlıq vəzifə səlahiyyətlərini aşmaq deyil. Mən seçicilərin müəyyən problemləri ilə əlaqədar məktublar yazırdım, yaxud harayasa müraciət edə bilərəm və edirəm də. Dəfələrlə seçicilərlə görüşdə, onların problemləri ilə bağlı elə özlərinin iştirakı ilə müvafiq orqanlara zəng etmişəm. Qanuni məsələdirsə, dərhal həllini tapıb.

- Masalan, Xətai rayonunda yaşlıların məhv edilməsi ilə bağlı hər hansı məlumat yayıldısa sakinlərin yanında olursunuzmu?

- 3-4 il bundan qabaq Məhəmməd Hadi küçəsindəki dörd binanın qarşısında park salmışdıq. Bir gün sakinlər mənə müraciət etdilər ki, əraziyə ekskavatorlar gəlib, yaşlılığı məhv edib yerində ev tikmək istəyirlər. Dərhal məsələ ilə bağlı yuxarı instansiyalara müraciət etdim, hamımızın birgə söyi ilə tikinti qərarı ləğv olundu. Həmin hadisə ilə bağlı sakinlərin sevinci və dərin təşəkkürləri unudulmaz idi...

- Son zamanlar ən çox müzakirə olunan mövzulardan biri də bəzi mühacirlərin hakimiyyətlə davasıdır. Qarşılıqlı şəkildə sərt mövqə nümayişini görürük. Sizcə, bu, çıxış yoludurmu?

nın qanı bahasına qurduğu bu dövlətə və dövlətçiliyə qarşı yönələn heç bir hörmətsizliyi unutmaz və bağışlamaz. Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, hərbi və mədəni uğurlarını görməzlikdən gəlib yalanları və təhqirləri ilə öz şərəfini alver predmetinə çevirən tarixin yaddaşından və xalqın qəzəbindən çəkinməlidir!

Elementar tərbiyədən xəbərsiz olan belələrinin "qazancı" ancaq xalqın nifrəti ola bilər. Bunlar hələ ki, xaricdə erməni-pərəst qüvvələrin çaldığı "xəyanət melodiyasının" sədəllərinə "oynamaqdadırlar". Amma gec-tez o "melodiya" bitəcək, o zaman həmin mühacirlərin üz tutmağa ünvanı olmayacaq. Bizim dedə-babalarımız qan düşmənlərini belə xanımının yanında öldürməyi özlərinə sığışdırmayan əsl kişilər olub. Bizim xalqımızın əsrlərdən bəri formalaşmış və yazılmamış mərdlik qanunlarında kişi kişinin şəxsiyyətinə, ailəsinə söyüş və təhqirlə ünvanlanmır, həssas nöqtələrindən vurmağa çalışmır. Bunlar ya kişi kimi mübarizə aparmalıdır, ya da məğlub olduqlarını etiraf edib birdəfəlik siyasi meydandan çəkilməlidirlər. Heç kəsin haqqı yoxdur ki, başqasının şəxsiyyətini və ailəsinə təhqir etsin. Hüquqi baxımdan bu, cinayət tərkibli əməl hesab olunur.

Müxalifətçiliyə gəlincə, bu ölkədə heç kim müxalif mövqeyinə görə tənqid olunmur. Bütün demokratik, hüquqi dövlətlərdə olduğu kimi, Azərbaycanda da çox az sayda olsa belə, hakimiyyətə müəyyən müxalif mövqeyi olanların mövcudluğu təbii haldır və hakimiyyət buna normal yanaşır. Ancaq müxalifətçilik pərdəsi altında xalqa, onun çoxəsrlik dəyərlərinə, dövlətə və dövlətçiliyə qarşı yönəlmiş qərəzli və məkrli kampaniyalar adı altında "fəaliyyət" in adı başqadır...

□ **Elsad PAŞASOY,**
FOTO: "YM"

Ərəb turistlər üçün tamaşa

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Bu yaz gecəsində ölməyə nə var?"

(Ramiz Rövsən)

Bir qrup görkəmli sənətkarlarımız dövlət rəhbərliyi tərəfindən mükafatlandırılmışdır, öncə onları təbrik edirəm. Xüsusilə xalq şairi adı Ramiz Rövsənə əla yarasır. Doğrudur, hörmətli şair hələ 90-cı illərdə verdiyi intervülündə bu cür adları, dövlət mükafatlarını bəyənmədiyini söyləyirdi. Hətta bir dəfə bu cür söyləmişdi: "Bir arzum var - xalq şairi olmayım, bir vəsiyyətim var - Fəxri Xiyabanda basdırılmayım". Görünür biz bunu tərsinə başa düşməliymişik, o cümlədən, hazırda dövlətimizi idarə edənlərin psixozanalizi, insan qəlbinin sirlərini dərinləndirən etiraf etməliyik. Ehtiramla papağımızı çıxardırıq. Dünyada öz xalqını bu qədər yaxından tanıyan heç bir hökumət yoxdur.

Əslində, Ramiz müəllimin xalq şairi adı alması bir qədər gecikibdir. Ən azından, adam gərək oturub-durduğu insanlarla eyni rütbə daşsın. Bizdə isə Anar müəllim xalq yazıçısı idi, Ramiz müəllim isə titulu yox idi. Nəticədə Anar müəllim də sıxılırdı, Ramiz müəllim də. Elə bil hansısa komanda qurursan, orda Messi ilə Rəşad Sadiqov birgə oynayır. Bu isə ədəbiyyatımızın inkişafına mənfi təsir göstərirdi. Ümid edirik bu cür yüksək qiymət alandan sonra Ramiz müəllimin ədəbiyyat sahəsində yeni zirvələrə ucalmasına, gözəl əsərlər, xalq şairi adına layiq poemalar yaratmasına şahid olacağıq. Özü də şair böyük ehtimalla daha qəbir, ölü, qara paltarlı qadın, nakam gənc, atılmış sevgili, əlindən qan iyi gələn məşuq, başı kəsik aşiq və sairə kədərli temaların başını buraxıb müasir Azərbaycan insanının surətini öz əsərlərində yaradacaq, əmək qəhrəmanlarımızı, səngərdə ayıq-sayıq demokratik dövlətimizin keşiyində duran əsgər və zabitlərimizi, bazarda çiyləyənin ucuzlaşmasını, qəbir yerləri üzrə vahid dövlət standartının hazırlanmasını və sairə müsbət halları tərənnüm edəcəkdir. Xalq şairi xalqını düşündürən ictimai-siyasi problemləri qələmə almaldır. Məsələn, rəhmətlik xalq şairi Zəlimxan Yaqubun hər bir cildində adının 1 hərfi yerləşməklə 13 cildlik, bilavasitə xalqın problemlərini əhatə edən əsərləri vardır.

Yeri gəlmişkən, Ramiz müəllimin Əblüfəz Elçibəyə, İsa Qəmbərə həsr edilən ictimai məzmunlu əsərləri qabaqlar olurdu, lakin şair müəyyən qədər bu temaları yadırgamışdı. Ümid edək, xalq şairi adının təsiri ilə şair yenidən ilham atına minəcək, poeziya göylərində cövlan edəcəkdir. Allah hamını arzusuna yətersin. Bəlkə də "yetirməsin" yazmalıydıq, nə biləsən...

Ümumiyyətlə, xalq öz sənətkarına qiymət verməyi bacarırsa, başqaları da o sənətkarı yüksək qiymətləndirir. Bu, aksiomdur. "Öz vətəninə xalq şairi olmayan, yad əldə peyğəmbər olmaz" - Fransanın xalq şairi Bodler Apollinerin belə müdrik kəlamı vardır. Mən bu günlərdə bunun canlı şahidi oldum. Gənc Tamaşaçılar Teatrımızda.

Orda "Leyli və Məcnun" əsəri tamaşaya qoyulmuşdu. Füzulinin poeması əsasında. Düzdür, afişada-zadda bunun hansı Leyli-Məcnun olması yazılmamışdı, lakin aktyorlar səhnəyə çıxıb "Ey nəşəti-hüsnü-eşqə təsir qılan! Eşqifə bina-yi-kövnü təmir qılan! Leyli səri-zülfünü girehgir qılan! Məcnun-həzin boynuna zəncir qılan!" - deyə kimi biz yazıq tamaşaçılar söhbətini nədən gətirdiyini dərhal anladıq. Sual edilə bilər ki, 21-ci əsrdə 15-ci əsrin dili ilə yazılmış poemanı olduğu kimi səhnəyə qoymağın mənası nədir? Doğrudan da, mən fikir verdim, teatra gələn camaatın az qala 99 faizi aktyorların nə dediyini heç qanmadılar. Bəlkə pantomim kimi oynasalar daha çox başa düşərdik. Ancaq bu, yanlış movqedir. Bu saat paytaxtımıza çoxlu ərəb turistlər gəlir. Onlar "Leyli və Məcnun" a baxsalar, ərəb sözlərini çox qəşəng anlayardılar. Məncə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ərəb turistlərin bu tamaşaya baxmasını təmin etməlidir, üstəlik biletin qiyməti də əsl turistik qiymətdir - 8 manat. Sözləşib, tamaşanın dekorasiyasına, tərtibatına yüngül iradım var. Məsələn, Leylinin, əsərin digər zənbə xeylağı qəhrəmanlarının dərin dekolteli paltarları məncə orta əsr müsəlman ərəb qəbiləsinin həyatına uyğun deyildi. Tamaşanın sonunda Leylinin qəbrini isə təkərlə manqala oxşar düzəltmişdilər. Pərdə düşənə yaxın tamaşaçıları da tüstüdə boğmaq, belə başa düşdüm rejissorun yeni səhnə kəşfidir. Növbəti tamaşalarda salona zəhərli ilanlar da buraxmaq olar. Ya da yuxarıdan daş tökmək. Ramiz müəllimin şeirlərindəki kimi.

Nəhayət, gəlirəm qiymət məsələsinə. Mən orda afişalardan gördüm, sən demə, teatrın baş rejissoru Bəhram müəllim Azərbaycan və Kalmikiyanın əməkdar incəsənət xadimidir. Hər yere yazmışdılar. Gör ha. Kalmıkların bizim sənətkara qiymət verməsi fərəh doğurur. Bəs biz Bəhram müəllimə vaxtilə bu adı verməsək, indi plakatda təkə "Kalmikiyanın əməkdar incəsənət xadimi" yazılsa yaxşı olardı? Əlbəttə, olmazdı.

İndi arzu edək, Ramiz müəllimi də kalmıklar oxusunlar.

Ermanın baş naziri Nikol Paşinyanın işləri yaxşı getmir. Əksər siyasi təhlilçilərə görə, hətta onun ətrafında dairə daralmaqdadır. Çünki "məxməri inqilab"dan ötən 1 ildə Paşinyan özünə çevik və peşəkar komanda qura, məhkəmə-hüquq sistemində zəruri islahatlar aparıb hakimiyyətini möhkəmləmə bilməyib. Paşinyan hökuməti indi siyasi rəqiblərin, ələlxüsus Moskva ilə bağlı varlı Qarabağ klanının təzyiqləri və əks-inqilab ssenarilərinə heç vaxt olmadığı qədər həssas duruma gəlib.

Bir yandan da Nikol Paşinyan çoxsaylı sədaqət andlarına rəğmən, Moskva ilə münasibətləri heç cür qaydaya sala bilmir. Kremldə hələ də ona şübhəli nəzərlə, "gizli qərbçi" kimi baxırlar. Hərçənd, Qərbin özü də Paşinyanı "doğma" hesab eləmir, əksinə, rusun Ermənistanda növbəti sadiq canişini sanır. Bunu Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi, Nikol Paşinyanın yaxın adamlarından və "Soros uşaqları"ndan olan Armen Qriqoryanın təzəcə başa çatan uğursuz ABŞ səfərindən də görmək mümkündür. Qriqoryanı Amerikada heç Trampın milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton da qəbul eləmədi...

*****

Ötən həftənin Ermənistanla bağlı yadda qalan maraqlı olaylarından biri də Paşinyanın işğal altındakı Qarabağda hərbi xidmət keçən oğlu Aşot Akopyanın yerini İrəvana dəyişməsi oldu. Artıq Ermənistan Müdafiə Nazirliyi bu barədə informasiyanı rəsmən təsdiq edib. Nazirlik Aşot Paşinyanın İrəvana qismüddətli təlim kursları üçün gəldiyini, bu nizamın bütün hərbiçilərə aid olduğunu bildirib.

Bundan öncə sosial şəbəkələrdə N.Paşinyanın oğlunu Qarabağdan İrəvana gətirməsi haqqında məlumat yayılmışdı. Həmin vaxt Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Artsrun Ovannisyan facebook səhifəsində açıqlama yayaraq Azərbaycanı ittiham etmiş, amma Aşot Paşinyanın İrəvana gəlməsi haqqında dəqiq heç nə bildirməmişdi. İndi isə fakt tam təsdiqini tapmış oldu.

Gözlənilən idi. Çünki Paşinyan Kremlə bağlı Qarabağ klanı ilə, Dağlıq Qarabağdakı separatçı rejimlə münasibətlərin sərt xarakter aldığı, müharibə riskinin artdığı zamanda yeganə oğlunu od-alovun içində, təhlükəli rəqiblər üçün potensial girov qismində Qarabağda saxlaya bilməzdi.

Moskvadan Bakı və İrəvana şifrəli mesaj - "Müharibə başlasa..."

Putinin İranla bağlı xəbərdarlığından Ermənistana məxsusi pay düşür; "bahalı Ermənistan" layihəsinin Rusiya üçün dəyəri azalır; Paşinyanın öz əsgər oğlunu işğal altındakı Qarabağdan İrəvana aparmasının daha bir səbəbi...

Ata Paşinyanın dərdi onsuz da başında aşır. Hələ inqilab öz hədəflərinə çatmayıb, sistemli islahatlar ləngiyir. "İqtisadi inqilab" haqda bəyanat da elə bəyanat olaraq qalır. İqtisadiyyatda davam edən staqnasiya, səngiməyən kütləvi köç, vəd edilən böyük sərmayələrin ölkəyə gəlib çıxarması, yoxsulluğun azalması, xarici borcların artması, habelə hərbi quruculuq sahəsində ciddi işlərin görülməməsi, Rusiya ilə münasibətlərdə yaşanan gərginlik və s. bütün bunlar Paşinyanı heç vaxt olmadığı qədər ayıq-sayıq olmaq zorunda qoyur. Eyni zamanda, onu şimala boylanmağa vadar edir. Çünki dərdlərin başında işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarına, Qarabağa nəzarəti əldə saxlamaq gəlir. Bu isə Rusiyasız qeyri-mümkündür...

*****

Ermənistanın formal müstəqillik qazanandan sonra ayaqda durmasında və işğal rejimini davam etdirməsində sözsüz ki, Rusiya həlledici rol oynayan dövlətdir. Ancaq bu da var ki, Ermənistan getdikcə Moskva üçün çətin daşınan əlavə yükə - "qulpsuz çamadana", "başağrını"na çevrilməkdədir. Xüsusən də NATO üzvü Türkiyə ilə Rusiya arasında münasibətlərin dina-

mik inkişafda olması, Moskva və Ankara arasında etimadın daim yüksəlməsi "bahalı Ermənistan" layihəsinə Kreml üçün az arzulanan edir. Çoxsaylı hərbi kontingent saxlamaq üçün Ermənistanı bəsləməyi mənasız duruma gətirir.

Əlbəttə ki, Rusiyanın Ermənistandakı hərbi mövcudluğu onun bölgədəki maraqları ilə birbaşa bağlıdır. Ancaq bu maraqların dəyişməsi istisna edilmir. Ötən həftə Rusiya prezidenti Vladimir Putinin mətbuat konfransında dediği bir ifadə bunun anonsu sayıla bilər. Belə ki, İran ətrafında son situasiya, ABŞ-ın Tehrana qarşı artan təzyiqlərinə və sanksiyalarına münasibət bildiren Rusiya lideri hamının gözləmədiyi, sensasion bir ifadə işlədib. Sitat: "Biz yanğınsöndürən komanda deyilik ki, daim kimisə xilas edək. Xüsusən də haranı ki, orada bizdən az şey aslıdır".

Əslində bu, həm də Ermənistanla şifrəli bir ismarıqdır ki, Moskva çox bel bağlamasının - o cümlədən Qarabağ məsələsində. Yeri gəlmişkən, bəzən rəsmi Moskvanın açıq deyə bilmədiyi sözü ona yaxın ekspertlər deyirlər. Məsələn, rusiyalı politoloq Stanislav Tarasov erməni portalına müsahibəsində Rusiyanın Qarabağ məsələsində ilk növbədə öz

dövlət maraqlarını qoruduğunu deyib. Sitat: "Biz orada (Dağlıq Qarabağ konfliktli zonasında - red.) olmalı, hər şeyi görməliyik. Ancaq bu, heç də o demək deyil ki, biz bir tərəflə oynayırdıq. Biz ilk növbədə dövlət maraqlarımızı qoruyuruq".

Rusiyanın həmin bu dövlət maraqları günün birində Ermənistanı Azərbaycanla tək bətkək də qoya bilər. Ən azından, Bakıya lazım olan müddətdə, yeni Dağlıq Qarabağ probleminin qısa zamanda, güc yolu ilə həlli üçün gərəkən zaman kəsiyi üçün.

Söz düşmüşkən, Paşinyan çıxışlarında vaxtaşırı inamla belə ifadə işlədib ki, "Rusiya Azərbaycana müharibə aparmağa imkan verməz". Bu İrəvanda müharibə xofu ilə yanaşı, həm də işğalçı ölkənin Rusiya tərəfindən tələyin ümidinə buraxıla biləcəyindən yana təlaş sayıla bilər.

Bu mənada Ermənistan-Rusiya münasibətlərindən daha çox, Kremlin bölgədəki maraqlarında baş verən gəlişmələri, dinamik diqqətlə izləməliyik. Putinin təbircə desək, Rusiya Ermənistan üçün sonsuzadək "yanğınsöndürən" rolunu oynamağa bilər...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

ABŞ prezidenti Donald Trump Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə və Gürcüstanın baş naziri Mamuk Baxadzeyə təbrik məktubu göndərmişdir. Azərbaycanın prezidentinə göndərilən təbrik məktubu 28 May Respublika Günü ilə bağlıdır. Bu məktubda Donald Trump bildirib:

"28 May - Respublika Günü münasibətilə Sizi və Azərbaycan xalqını Amerika xalqı adından və şəxsən öz adımdan təbrik edirəm. 1918-ci ildə həmin gün Azərbaycanın müstəqilliyi elan olunub və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradılıb. Yüz ildən artıq bir vaxt keçdikdən sonra Amerika Birləşmiş Ştatları bütün azərbaycanlılarla birlikdə bu nailiyyətləri qeyd et-

Azərbaycan düşmənlərinə...
canazyanların cavabı

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Bu günlərdə Dənizkənarı Bulvarda bayram ab-havası hökm sürür. Şəhərimizin bu gözəl məkanında UEFA Avropa Liqasının Bakı Olimpiya Stadionunda keçiriləcək final oyununun Azarkeş Festivalı start götürüb. Şənbə günü uşaqlarla birgə bu ünvana getdim və yüksək zövq aldım. Belə qənaətə gəldim ki, biz bacarıyıq!

Doğrudan da hər şey yerli-yerində, yüksək səviyyədə hazırlanıb. Festivalın keçirildiyi xüsusi məkanda azarkeşlərə lazımı elanların verilməsindən tutmuş, təhlükəsizlik tədbirlərinə qədər, hər şey nəzərə alınmış. Düzdür, açılış töreninə gecikdiyimizdən festivalın ulduz qonaqlarını - ingilərəli Maykl Ouen və italyalı Françesko Toldonu şəxsən görə bilmədik, ancaq burada futbol şousu göstərən gənc əcnəbilərin məharəti hər kəsi heyran etdi. Hələ bizim mühafizə xidməti, polis əməkdaşları, könüllü gənclər... O qədər səmimi, alicənabdirlər ki...

Bu balaca məkandakı atmosfer mənə dedi ki, biz lazım olanda bacarıyıq! Hətta yüksək səviyyəli təşkilatçılığa görə Avropanın ən iddialı ölkəsi ilə də rəqabətə girməyə qadırıq! Ürəyimdən o da keçdi ki, kaş bir-birimizə qarşı münasibət hər zaman belə ola, festivalın keçirildiyi məkandan 100 metr kənardə da, 5 gün, 5 ay sonra da! Bacarırsınız, niyə daimi ənənəyə çevirməyək?!

Nə isə... Azarkeş Festivalındakı mənərə Azərbaycanın düşmənlərinə kiçik bir dərs də sayıla bilər. Düzdür, qarşıda möhtəşəm final var, amma elə ilkin təəssüratlar da çox şeyi deyir.

Bu arada gənclər və idman naziri Azad Rəhimov əla deyib və mxitaryanseverlərə dərs verib. Sitat: "Bəlkə Mxitaryanın dalınca iki F-16 Fighting Falcons qırıcısının müşayiəti ilə özəl təyyarə yollayaq?"

Ədalət naminə qeyd edək ki, UEFA prezidenti Aleksandr Çeferin "Arsenal" klubunun erməni hücumçusu ətrafında Avropa mediasında qaldırılan süni ajiotaja tutarlı reaksiya verib. Çeferin "Spiegel"ə deyib: "Mxitaryan Bakıya getmək istəmir? Bu oyunçunun öz işidir. Azərbaycan oyunçunun təhlükəsizliyinə təminat vermişdi".

Bundan sonra "qurbağa gölüne daş atıldı" mı? Daş atıldı, amma çətin ki, qurbağaların səs-küyü kəsilsin. Hələ davam edəcəklər, mövzu ikrah doğurana qədər dartışacaqlar ermənilər və erməni xislətlilər. Necə ki, saxta "soyqırım" iddiasını bir əsrdən çoxdur sürüylər, çürüdürlər. Necə ki, "Sumqayıt hadisələri"ni 30 ildən çoxdur sərsəm iddialarla bəzəyib dünyaya yayırlar.

Təəssüf ki, Avropadakı ayrı-ayrı media orqanları da erməni felinə uyur, yaxud erməni maliyyəsi qarşılığında tab gətirə bilməyib əraziləri erməni işğalında olan, minlərlə insanı qətlə yetirilən, girovluqda qalan Azərbaycana qarşı iftiralara tırajlayırlar. Britaniyanın "The Independent" qəzeti kimi... Utanmazcasına "Bakıda və Sumqayıtda ermənilərə divan tutulub, erməniləri diri-diri yandırdılar" kimi sərəmsəmləmələrə yer ayrılıb. Hətta iddia edilə ki, Mxitaryanın ailəsi Azərbaycanın zorakılıqlarından (!) xilas olmaq üçün İrəvandan Fransaya köçüb. Absurdun son həddi!

Britaniya qəzeti həqiqəti yazmaq fikrinə düşsə, Bakıda bu gün də yaşayan 30 min ermənidən bəhs edərdi. Yazardı ki, 101 il əvvəl 1918-ci ilin 27 mayında, Azərbaycanın tarixi ərazilərində yaradılan, İrəvan xanlığının mərkəzi paytaxt olaraq ermənilərə verilən ölkənin ərazisindəki sonuncu 250 min azərbaycanlı qovulandan sonra Ermənistanla birçə azərbaycanlı yaşamır, Bakıdan fərqli olaraq! Amma onlara həqiqət lazım deyil, Azərbaycana təzyiqləmək üçün bəhanələr, saxta iddialar gərəkdir.

Ermənilərin, Mxitaryan tozanağı qoparıb Azərbaycana gözdən salmaq istəyənlərin cavabını elə Bakıya gəlmiş erməni idmançılar verdi. Rusiya yığmasının tərkibində aerobika üzrə Avropa Çempionatında iştirak edən Qarsevan və Duhik Canazyan bacı-qardaşdırlar. Sitat: "Bakıda Aerobika Gimnastikası üzrə Avropa çempionatı, o cümlədən, təhlükəsizlik möhtəşəm səviyyədə təşkil olunub".

Başqa ermənilər də ədalətli mövqə sərgiləyib. Erməni boks Federasiyasının mətbuat katibi Ervand Hakobyan yazıb: "Erməni idmançılar Bakıya hələ 2007-ci ildə keçirilən dünya çempionatında iştirak etmək üçün gediblər. Ardınca 2015-ci ildə Birinci Avropa Oyunlarına qatılmaq üçün də Bakıya yollandılar. Onlara qarşı hər hansı bir təhlükə, təzyiqlə müştahidə olunmadı". Ermənistan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutunun müəllimi Araks Marutyan da Mxitaryan şousuna qarşı çıxıb.

Bizim cavabımız bir yana. Məncə, Mxitaryan mövzusunda bədxahlarımıza ən gözəl cavab elə ermənilərin özündən gəldi. Ermənilər olsa, belə cavabları toplayıb kitab halında nəşr edərdi. Özü də dünya dillərində. Məncə, vaxt ayırmağa dəyər. Britaniyada da oxuyurlar, bəlkə utandırlar...

Trampın Azərbaycana və Gürcüstana fərqli təbriklər göndərməsinin səbəbi - "Ərazi bütövlüyümüz" niyə unuduldu?

Elxan Şahinoğlu: "ABŞ və Avropanın hər hansı bir məsələdə Gürcüstana münasibəti daha istidir"

məkdən məmnundur. Dövlətlərimiz arasında bir çox ortaq maraqlar üzərində qurulmuş güclü tərəfdaşlıq mövcuddur. Azərbaycanın beynəlxalq təhlükəsizliyə verdiyi töhfələri və Cənub Qaz Dəhlizi təşəbbüsünü irəli sürməklə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsində sizin liderliyinizi dəyərləndirirəm. Azərbaycanda islahatlar istiqamətində, xüsusilə də qanunun aliliyi sahəsində Azərbaycan xalqının mənafeyinə xidmət edəcək və əməkdaşlığımızın dərinləşməsi üçün imkanlar yaradacaq bütün addımları alqışlayırıq. Həmçinin, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə və dayanıqlı həlli istiqamətində ATƏT-in Minsk qrupu prosesində sizin şəxsi iştirakinizi təqdir edirik. Tərəfdaşlığımızın gələcək illərdə də inkişaf etməsini səmimiyyətlə arzulayıram. Xahiş edirəm bu əlamətdar ildönümü münasibətilə bir daha təbriklərimi və ən xoş arzularımı qəbul edəsiniz".

Gürcüstanın Müstəqillik Günü ilə bağlı göndərilən təbrik məktubunda isə ABŞ lideri bu ölkənin suverenliyini, ərazi bütövlüyünün dəstəkləndiyindən danışıq və Gürcüstana global çağırışlara, xüsusilə də terrorla mübarizəyə qarşı verdiyi töhfələrə görə minnətdarlığını bildirib. Bəs nə üçün D.Trampın məktubunda torpaqların bir hissəsi işğal altında olan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dəstək ifadə edilmir? ABŞ-in bu cür fərqli yanaşmasının səbəbi nədir?

"Yeni Müsavat"a danışan **politoloq Elxan Şahinoğlu** bildirdi ki, əslində hər zaman Avropa və Amerikanın Gürcüstana olan münasibəti, Azərbaycanla müqayisədə fərqli olub: "Belə ki, müşahidə edirik ki, ABŞ və Avropanın hər hansı bir məsələdə Gürcüstana münasibəti daha istidir. Bəllidir ki, hazırda Gürcüstanın Rusiya ilə problemləri mövcuddur. Amerika da eyni zamanda, Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq edir. Ona görə də Gürcüstanın ərazi bütövlüyünü birmənalı şəkildə dəstəkləyirlər. Əslində deyim ki, bu məsələdə günahı Trampda axtarmaq olmaz. Deyərdim ki, günah bu sənədi hazırlayandır. Çünki Trampın özü Cənubi Qafqaz haqqında elə də böyük bilgilərə sahib deyil. Buna görə də məsələ ilə bağlı sualları Trampa deyil, onu hazırlayanlara vermək lazımdır. Soruşmaq gərəkdir ki, necə olur, Gürcüstanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyiniz

haldə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə bağlı ikili münasibət sərgiləyirsiniz. Dövlət Departamenti, yaxud da Ağ Evdə olan müşavirlərin məsələdə əli ola bilər. Ancaq yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, əsas məsələ budur ki, Gürcüstanın hazırkı şəraitdə Rusiya ilə münasibətləri gərgindir. Ona görə də Qərb Gürcüstanın ərazi bütövlüyü məsələsini belə formada dəstəkləyir. Təəssür edin ki, Azərbaycan Ermənistanla deyil, Rusiya ilə eyni münasibətdə olsaydı, məsələ fərqli olardı. O zaman Gürcüstana göstərdikləri münasibəti Tramp və sənədi hazırlayanlar Azərbaycana da sərgiləyerdilər".

Politoloqa görə, ABŞ-in Azərbaycana qarşı münasibətində problem yoxdur: "Açıq demək lazımdır ki, onsuz da ABŞ Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Tramp İlham Əliyevə dəfələrlə məktublar göndərmişdir. Bundan başqa ABŞ Prezidentinin milli təhlükə-

sizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton bölgədə olduğu zaman biz bu kimi nüansları müşahidə etdik. Xatırlayaq ki, Bolton həm Bakıda, həm də İrəvanda oldu. İrəvanda açıq şəkildə dedi ki, Ermənistanın inkişafını istəyirsinizsə, Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərini qaydaya salması vacibdir. Bu baxımdan əslində Amerikanın bizə qarşı münasibətində elə də böyük problem yoxdur. Ancaq könül istərdi ki, göndərilən məktubda da məzmun eyni olsun. Burada Gürcüstanın ərazi bütövlüyünün dəstəklənməsi məsələsi ifadə olunduğu kimi, Azərbaycana qarşı da bu cür məktub göndərməli idi. Lakin Rusiya amilinə görə burada fərq var".

Politoloq Gürcüstanın Qərbə yaxınlaşması məsələsinə də toxundu: "Gürcüstanın son zamanlar Qərbə yaxınlaşması istiqamətində elə də böyük ciddi irəliləyişlər müşahidə olunmur. Prezident seçkilərindən, İvanaşvili hakimiyyətə gəldikdən sonra onun kadrları Qərb istiqamətində elə də böyük addımlar atmadılar. Baxmayaraq ki, indiki prezidentin özü Fransa vətəndaşıdır. O, Fransanın Xarici İşlər Nazirliyində çalışıb, Gürcüstana səfir olub. Saakaşvili dövründə Qərbə doğru yaxınlaşma birmənalı idi. NATO, Avropa İttifaqına üzvlük hədəf qoyulmuşdu. Eləcə də qoyulan hədəf istiqamətində konkret addımlar atılırdı. İndiki hökumət də bu prosesi dəstəkləyir. Lakin xüsusi canfəşanlıq görmürük".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

...Qəşəm Nəcəfzadə Azərbaycan poeziyasında başqa bir ruhdur, ayrı bir qandır, fərqli bir nəfəsdür. Onun şeirləri sakit-sakit misralarla başlayır, sonra sancır, sonra yaralayır, sonra üsyan edir...

Təndir çörəyini kökə elədik,

Torpağını seçdik bölgə elədik,

Böldük səni tikə - tikə elədik,

Bacın ölsün, anan ölsün, ay Vətən!

Onu Azərbaycan oxucusu bir başqa rakursdan sonra tanımağa başladı - Kəramət Böyükçölün atası kimi. Hesab edin ki, illər sonra bir də Kəramətin atası Qəşəm kitabı ilə bir şair dünyaya gəldi.

Bu günlərdə 60 illik yubileyini dostları ilə qeyd edən Qəşəm müəllimlə hər şeydən danışmışıq - müasir şeir, gənc şairlər, Kəramətin qalmaqallı yazıları...

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü, "Azərbaycan" jurnalının poeziya şöbəsinin müdiri Q.Nəcəfzadənin "Yeni Müsavat"a müsahibəsini təqdim edirik:

- Qəşəm müəllim, şairi necə təqdim etmək lazımdır - talantlı şair, yerlə-göylə əlləşən şair, görkəmli şair?

- Mənə elə gəlir ki, bütün bu epitetlərin hamısı şairin yanında artıqdır. Sadəcə, şair təqdimatı kifayət edir. Çünki şair sözünün özü mənəni ifadə edir. Ona görə də sevgi şairi, üsyankar şair, vətəndaş şair, nəغمkar şair, dahi şair kimi sözlər artıqdır, bəlağətdir. Şairlikdə vətəndaşlıq da var, sevgi də, istedad da var. İstedadsız şair olar? Şair olar, ya da olmaz. Mən belə epiteti qəbul eləmirəm.

- Siz 60-a çatdınız. Şairin heç yaş olmur və yaxud 60 yaşda şair özünü necə hiss edir?

- Məmməd Araz deyirdi ki, "ana itirmişəm, ana yaşında". Bu yaş məsələsi beyinlə bağlıdır. İnsan həyət ötdükcə təcrübə toplayır, həyatla mübarizədə ustalıq artır.

Amma indi düşünürəm ki, bu mübarizə lazım deyilmiş. Çünki bu mübarizə, hərəkətlər insanın öz içindədir. Adamin 60 yaş orqanizmində görünə bilər: saç ağarar, qırıqlar əmələ gələr, bel bükülər...

Yeni, zahiri görünüşdə bu yaşlanma, qocalıq ola bilər, düşüncələrdə gənclik yaşında kimi olacaqsınız. Mənim düşüncəmdə bir qocalma yoxdur. Məsələn, gənclik fotolarına baxarsınız, bir də qayıdın indiki Qəşəmə baxarsınız, zahirən dəyişdiyimi görə bilərsiniz.

Ancaq gənclikdəki düşüncələrimlə bugünkü fikirlərim arasında dəyişiklik yoxdur. Əslində müasirlik düşüncə ilə bağlıdır. Fikirimcə, insanı gəncləşdirən müasirlikdir.

- Mən sizin "50 yaşın şeirləri"niyə göz atdım. Məsələn, yazırsınız ki: Ən gözəl qadın unudulanda gözəldi Yaddı.

Bir az azaddı Ələ keçirilmək ehtimalı bir az sevgidi.

"Gərək şairliyin akademiyasını qurtarasan..."

Qəşəm Nəcəfzadə: "Status yazmışdım ki, Kəraməti tabutuma yaxın qoymayın..."

Bax, o 50 yaşdan 10 il keçib, 60 yaşda da şair elə bu cür düşünür?

- Mən yenə də həmin düşüncədəyəm, həmin şeirdəkiyəm. Sadəcə, bu 10 ildə fikirlər inkişaf edib. Gərək şairin düşüncəsi inkişaf etsin. Aqil Abbas deyirdi ki, ibtidai sınıfdan 5-ə keçməyi bacarasan. Şairin düşüncəsi ibtidai sınıfdə qalır, onda bu, şairlik olmadı. Hökmən yuxarılara qalxmılsan. Şairliyin universitetini, magistraturasını, aspiranturasını, akademiyasını qurtarasan. Elə şairlər, yaradıcı adamlar var ki, düşüncəsi inkişaf eləmir, elə "ibtidai sınıf"da qalır.

- Bu mənada 60 yaşda həyatla bağlı hansı qənaətə gəldiniz?

- Mən hesab edirəm ki, akademikəm.

- Qəşəm müəllim, aspirantura, akademiya demişkən, AYB üzvüsünüz, yubileyiniz oldu, sizə niyə fəxri ad verilməsi üçün təqdimat olma-yıb?

- Mən özüm üçün belə bir mütəq hədəf qoymamışam. Xalq şairi adını alsan da olar, almasan da. Bu, nəyi dəyişir ki? Fəxri adların yaxşı şair olmağa heç bir aidiyyəti yoxdur. Mən həyatımı, yaradıcılığıma ona bağlamalı deyiləm. Bu, bir az tale işidir. O qəder cavan yaşda fəxri adlar alan yazıçılar olub. Ancaq Çingiz Aytamatov kimi adam Nobel mükafatçısı deyil. Fəxri ad məsələsi şairin, yazıçının yaradıcılığı içində əri-

yib gedir. Qızıl həmişə qızıldır, özünü torpaqda, dənizdə, harada olursa-olsun qiymətini saxlayır. Çünki fəxri ad alan şairin məzmunu dəyişmir. Mənə ad verilsə də pis baxmam, verilməsə də. Ümumiyyətlə, fəxri ad yaradıcılığın inkişafına stimül olmur.

- "Facebook"dan istifadə edirsiniz?

- Bəli, edirəm.

- Məsələn, Nəsimini, yaxud Nazim Hikməti "face"da təsəvvür eləmək olmur. Doğrudan belə demək olarmı şair hara, virtual hara?

- "Facebook" yeni mətbuatdır. Bu şəbəkədə səviyyəli-səviyyəsiz adamlar var. Burada çayçısı da, akademik də səni oxuyur. Məsələn, "Yeni Müsavat" qəzetini, yaxud "Azərbaycan" ədəbi jurnalını oxuyanların hamısı eyni səviyyənin adamları deyil axı?! Cəmiyyət eynilik təşkil eləmir, pis də var, yaxşı da var. "Azərbaycan" jurnalı 500 tirajla çıxır. Lakin çoxu alıb onu oxumur. Amma "facebook"-da bir şeir paylaşsın, görürsən ki, sənə iki min nəfər rəy yazıb. Sən "facebook" səviyyəsizdir" deyə bilsən. Ancaq bu millətin oxucusu da, hakimiyyəti də, millət vəkilli də, şairi də özündən formalaşır, öz bətnindən çıxır. Pisi də, yaxşısı da elə olur.

- Bu gün müasir poeziya nə yerdədir, Aqşin Yenisey, Şəhriyar Del Gerani və s. kimi gəncləri qəbul edirsiniz?

- Azərbaycan şairi inkişafdadır. Ancaq sınıfdə qalanlar da var. Aqşin Yenisey, oğlum Kəramət, Ümid Nicari, Elnur Uğur, Nuranə Nur, Fərid Hüseyn və bir çox imzalar var. Mən adlarını çəkmədim ki, mənə mexaniki olaraq xatırlaya bilmədim. Bu yazarların içində bir şey var. Onlar yaradıcılıq təbliğatının qeydində qalmırlar. Aqşini lap çoxdan tanıyıram, yaxşı şairdi, amma şeirlərində sistem yoxdur. Aqşin elə onda necə yazırdısa, indi də elə yazır. Yeni nəyəse söykənmir yaradıcılığı, harasa çatdırı bilmir.

Məsələn, Fəridin Amerika-da kitabları çıxıb, əlaqələr qurur, dünya şairi ilə reaksiyaya girir, özünü dünyaya çırpır, yeni öz qabında almır. Aqşində yaxşı baş var, ama o başı dünyaya çırpırmır. Kəramət də belədir. "Facebook"da status yazmaqla işin bitmiş sayır. Düzdür, son günlər hekayələr yazır, amma istəyərdəm daha da dərinləşsin. Mən məsələni təkcə dünyada çap olunmaqla dəyərləndirmirəm, sadəcə, sintez olmalıdır, böyüməlidir. Onlar inkar edirlər, amma inkarın da bir səviyyəsi olmalıdır. Bu uşaqlarda inkar hüceyrəsidir. Bu, adını mexaniki olaraq yada sala bilmədiyim adamlara da aiddir.

- Oğlunuz demişkən, Kəramət yazdıqlarına görə tez-tez qalmaqal olur, özü də təhqir edilir, ailəsi də, sizi də

söyürlər. Özünə demisiniz ki, ay Kəramət bir dayan, dədəni söydürmə?

- Əslində Kəramət düz edir, ona haqq verirəm. Mənim ona iradların yaradıcılığı, statusları deyil, şəxsi həyatı, çox içki qəbul etməsidir. Bizim ata-oğul davamızı bundan ibarətdir. Kəramət bilir ki, gərək bir bomba atasan, oxucu qəfil oysan, sonra romanı əlinə verib oxudasan. Kəramət bu yolla, belə statuslar yazmaqla böyük oxucu kütləsi toplayır, adamları özünə cəlb edir, sonra görürsən ki, yazdığı hekayəsini oxuyurlar. Bəlkə də oxucu toplamaq üçün lazımdır. Amma demirəm ki, o, statuslarında tam haqlıdır. Kəramətə sözüm bu olur ki, yaxşı hekayələri dövrü mətbuatda çap etdirmək lazımdır. Çox istəyərdəm ki, öz yaradıcılığının qayğısına qalsın. Onun enerji-

ata, "525-ci qəzet"ə, "Yeni Müsavat"a atdım. Mən gətirib atdım bura, özümse kolxozla, icrayla, avtobaza müdiri ilə vuruşurdum. Çünki atam məni gətirib ora atmışdı. Sonra da Kəramətə görə sakit oldum. O, körpə olanda evə tez gəldim ki, birdən tez yatar, oynada bilmirəm. Bir növ çılgınlığı, hissələrimi övladlarıma qurban verdim. Amma bu gün Kəramətdə olan emosiya, çılgınlığın hamısı hekayələrimdə, əsələrimdə, məqalələrimdə var. Mən status yazıb qəhrəman olmaqdan hekayəyə keçməyi düzgün bildim.

İnsanların da kitaba, hekayəyə o həvəsi yoxdur. Mən bu baxımdan özümü gizlətdim, Kəramət isə fiziki mənada gör-səndi. Əgər internet bağlansa, Kəramətin 80 faizi yoxa çıxar. Ona deyirəm ki, xarici ölkələrə səfər et, çap olun, mən deyib,

sini "facebook"dakı statuslar alır. Kəramətin istedadı çoxdur, amma gərək lap dərinləşsin. Bizdə 60-70 yaşlarda şairlər var ki, hüceyrələri qocalıb. O hüceyrəni cavanlaşdırmaq lazımdır, dünyaya qoşulmaq lazımdır. Dünya həm də Azər-

mən eşidirəm, qulaq asırm. Bu, tək Kəramətə şamil deyil. Mən şeir, hekayə yazıram, sonra "facebook"a girirəm.

- Kəramətin uşaqlarını, yəni nəvələrinizi görə bilərsiniz?

- Jasmin və Barış görə bilmirəm. Səbəblərini bilirsiniz. Ümid edirəm ki, vaxt gələcək biz qovuşacağıq.

- Bəlkə bütün bu hadisələrə, şəxsi həyatında olan böhranlara görə Kəramət özünə yer tapa bilmir?

- Hind yazıçısı Oşonun "Hikmətlər" kitabında yer var: xəstə gəlib deyir ki, məndə xərcəng var, qorxuram, gecələr narahat yatıram. Oşo söyləyir ki, sən xərcəngi özündən kənar saxlayıb onu gücləndirirsən. Götür onu bas bağrına, özünü elə. Ondan sonra xəstə gəlib deyir ki, indi necə rahatam. Kəramət problemi özündən kənar saxlamaqla onu gücləndirir. Sonra çıxış yolu kimi gedib status yazır, dava salır, elə bilir ki, problem bununla həll edilir. Başqasının

"Fəxri ad şairin məzmununu dəyişmir"

dostlarımla üz-göz elədi, dedilər ki, Qəşəm oğlundan imtina elədi. Ata oğuldan necə imtina eder? Xalqdır da, özündən qarışıdır. Bir dəfə də demişdilər ki, Kəramətin dədəsinin boyunu yerə soxum, adam elə oğuldan imtina eder? (gülür - E.S.) Yeni Kəramət şirin oğlandı, onu çox istəyirəm.

- Qəşəm müəllim, etiraf edirsiniz ki, Kəramət atasını kölgədə qoyub? Yəni o sizdən daha aqşin fikirlidir, cəsarətli tənqid edir. Elçibəydən Xəlil Rzaya, iqtidardan müxalifətə qədər hamını qatır qabağına, "yetənə yetir, yetməyəna bir daş atır"...

- Kəramət mən özüməm. Gəncliyimdə onun kimi olmuşam. Məni buxovlayan bu oldu ki, atam çoban idi, Kəramətin atası isə şairdir. Onu kürsəyə alıb Yazıçılar Birliyinə, mətbu-

dərdini həll etmək asandır, öz yaratdığı problemi həll etməyə işə gücün çatdır. Kəramət həmişə özünə problem çıxardır, onu böyüdür, sonra həyatı boyu onunla savaşıır. Əslində problemi özü yaratmışdı.

- Dava salan, sızıntılı olan, yazdıqlarına görə söyülən, yəni bütün bunlarla bərabər Kəramət Böyükçöllə fəxr edirsiniz?

- Əlbəttə ki, onunla fəxr edirəm. Nəinki fəxr edirəm, Kəramətdən öyrənirəm. Adam uşağdan daha çox öyrənir.

Mən Kəramətin yaradıcılığından da, səhvlərindən də öyrənirəm. Elə müğənni var ki, populyardır, sənəti heç nədir. Mən istəmirəm ki, Kəramət və bütün gənclər belə olsun...

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

2 019-cu ilin 5-ci ayı yekunlaşmaq üzrədir. Təəssüf ki, bu il də Qarabağ konfliktinin dinc həlli prosesinə hələ ki, güclü dinamika gətirə bilməyib. Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri və XİN başçıları arasında bir neçə görüş reallaşsa da, danışıqları dalandan çıxarmaq mümkün olmayıb. Çünki erməni tərəf belə təmaslara müstəsna olaraq, vaxt uzatmaq vasitəsi kimi baxmaqda, vasitəçi dövlətlərin diplomatları isə öz səfər planlarında "quş qoymaq" üçün istifadə etməkdədir.

Ayındır ki, münaqişə tərəfləri öz adı ilə ("işğalçı" və "işğala məruz qalan ölkə") adlandırılmayınca, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Dağlıq Qarabağa dair 4 məlum qətnəməsi nizamlaşma üçün əsas götürülməyincə, problemin həllində müsbətə doğru dönüş yaratmaq mümkün olmayacaq və hərbi variantı gec-təz bütün ciddiliyi ilə gündəmə gələcək.

*****
"Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinin bir yolu var - Azərbaycanın dünya birliyi tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyü

"İkili standart" - Qarabağ nizamlaşması

önündə 30 illik gizli əngəl

Həmsədr dövlətləri birləşdirən bu ortaq cəhət sülhü yox, müharibəni yaxınlaşdırır; **rusiyalı politoloq:** "Qarabağ məsələsində Moskva üçün əsas öz dövlət maraqlarıdır..."

*****
Erməniyönlü rusiyalı politoloq Stanislav Tarasov isə başqa cür düşünür və əslində Qarabağla bağlı Moskvanın gerçək hədəfini ortaya qoyur.

"Dağlıq Qarabağ konfliktini Rusiyanın milli maraqlarına toxunur və bu konflikt ətrafında istənilən qeyri-sabitlik Rusiyanın da milli təhlükəsizliyinə təhdid yaradır". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu barədə o, 1in.am erməni portalına Dağlıq Qarabağa növbəti qanunsuz səfərindən sonra (Tarasov Azərbaycan XİN-in "qaraxəbəsi"ndədir) İrəvanda bildirib.

"Biz orada (Dağlıq Qarabağ konfliktinin zonasında - red.) olmalı, hər şeyi görməliyik. Ancaq bu, heç də o demək deyil ki, biz bir tərəflə oynayıyıq. Biz ilk növbədə öz dövlət maraqlarımızı qoruyuruq", - deyərək bildirib.

Qarabağ münaqişəsinin nizamlaşmasına gəlincə, rusiyalı politoloq prosesdə müəyyən aktivlik olduğunu deyir: "Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında baş verən təmaslar, fikrimcə, perspektivlidir. Bu dialoq davam etməlidir. Hazırda xarici işlər nazirlərinin görüşü ilə bağlı müzakirələr gedir".

Problemin həlli ilə bağlı müxtəlif ssenarilərin ola biləcəyini deyən Tarasov konkret olaraq, Rusiyanın əlində həll planının mövcud olmadığını vurğulayıb. "Hələlik belə bir həll planı yoxdur. İrəvanda "Lavrov planı" haqqında danışılır. Ancaq belə bir plan mövcud deyil. Burada yeganə məsələ odur ki, Bakı və İrəvan öz üzərlərinə məsuliyyət götürmək, müstəqil addımlar atmaq istəyirlər", - deyərək Tarasov əlavə edib.

Ancaq problem ondadır ki, Rusiyanın vassalı olan işğalçı Ermənistan Dağlıq Qarabağ məsələsində müstəqil addım atmaq, öz üzərinə məsuliyyət götürmək kimi iradəyə sahib deyil. Yeni yənə Moskvanın "ikili standart" yanaşması...

"Başınızı daşla əzəcəyik!.." - Köçəryanın adamları İrəvanda hədələndilər

Mayın 25-də İrəvanda keçirilən mitinqdə Ermənistanın eks-prezidenti Robert Köçəryanın tərəfdarları, o cümlədən Dağlıq Qarabağın qondarma "prezidenti" hədələnilib. Virtualaz.org "Kavkazskiy uzel"ə istinadən xəbər verir ki, İrəvanın Azadlıq meydanında Nikol Paşinyanın bir neçə min tərəfdarı toplanıb. Onlar Paşinyanın məhkəmə sistemində islahatlara dair təşəbbüsünə dəstək veriblər. Mitinq şəhərin mərkəzi küçələrində yürüşlə yekunlaşıb.

Aksiyanın təşkilatçılarından biri Civan Abramyan deyib ki, məhkəmə sistemində islahatlar korrupsioner məmurları yerində oturdacaq. Onun sözlərinə görə, hazırkı məhkəmə sistemi keçmiş rejimdən asılıdır və siyasi sifarişləri yerinə yetirir. Civan Abramyan çıxışında Robert Köçəryana dəstək verdiyi üçün Dağlıq Qarabağın qondarma "prezidenti" Bako Saakyanın və digərlərinin "başını daşla əzmək" barədə danışdı. O deyib ki, insanları Robert Köçəryanın tərəfdarlarının, Bako Saakyan da daxil olmaqla, başını daşla əzməyə çağırır. Saakyanın xüsusi işlər üzrə köməkçisi Arşavir Qaramyan Civan Abramyanın çıxışının videosunu sosial şəbəkədə paylaşaraq buna "hüquqi qiymət verilməsinə" çağırıb.

Hakim "Mənim addımım" blokunun nümayəndələri-parlamentin vitse-spikeri Aln Simonyan və deputat Mxitar Ayrapetyan isə Qaramyanın yazdıqlarına cavab olaraq bildiriblər ki, İrəvanda mitinqin təşkilatçıları tanıyırlar. Məlumatlara görə, Köçəryanın əleyhdarlarının mitinqi zamanı para.tv internet kanalının jurnalisti bışçaqlanıb. Bu insidentin təfərrüatları məlum deyil.

bərpa edilməlidir". Bu sözləri Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev ötən həftə müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə keçirilən iftar mərasimində deyib.

"Dağlıq Qarabağ bizim tarixi, əzəli torpağımızdır. Biz bu həqiqətləri dünyaya çatdırırıq. Əfsus ki, münaqişə başlanan zaman münaqişə ilə bağlı dünyada kifayət qədər məlumat yox idi. 1990-cı illərin əvvəllərində torpaqlarımız işğal altına düşüb. Ölkəmizdə o vaxt yaşanan böhran, hərç-mərclik, kaos Ermənistanı imkan verdi ki, bizim tarixi torpaqlarımızı zəbt etsin. O vaxt biz beynəlxalq təcriddə idik, öz səsimizi dünya ictimaiyyətinə çatdırı bilmirdik. Beləliklə, dünyada münaqişə ilə bağlı böyük dərəcədə təhrif edilmiş rəy formalaşdırılmışdı. Bizim müntəzəm səylərimiz nəticəsində artıq bütün dünya bilir ki, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir, tarixi torpağımızdır", - deyərək dövlət başçısı qeyd edib.

Prezident konfliktin dinc və ədalətli həllinə mane olan "ikili standart" məsələsinə də toxunub: "Hər kəs görür ki, münaqişə ilə bağlı "ikili standartlar" mövcuddur. Necə ola bilər ki, dünyanın ali orqanı olan BMT Təhlükəsizlik Şurası 4 qətnəmə qəbul edir, bu qətnəmələrdə açıq-aydın deyilir ki, erməni silahlı qüvvələri işğal edilmiş torpaqlardan çıxarılmalıdır və bu qətnəmələr icra olunmur? Ona görə hesab

edirəm ki, dünyada mövcud olan ikili standartlar ən böyük problemlərdən biridir".

*****
Təəssüf ki, belə "ikili standartlar" Qarabağ ixtilafının dinc həllinə məsul olan ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədr dövlətləri səviyyəsində də özünü zaman-zaman büruzə verir və konfliktin nizamlaşmasında ən ciddi faktor, gizli əngəl olaraq qalır. Dağlıq Qarabağdakı separatçı rejimin cinayətkar rəhbərlərinə ABŞ, Fransa və Rusiyanı sərbəst gəzib dolaşmasına izn verilməsi bunun bariz təzahürü sayıla bilər. Halbuki dünyadakı, postsovet məkanındakı başqa separatçı rejimlərə tam fərqli, sərbəst və prinsiplərlə münasibət mövcuddur.

Söhbət ilk növbədə Rusiyadan gedir. O Rusiya ki, Dağlıq Qarabağ probleminin həlli üçün onun əlində həqiqətən unikal imkanlar ola-ola, lakin bundan istifadə eləmir. Faktiki, işğalçı Ermənistanın əsas müttəfiqi kimi çıxış edir, onu işğalçı adlandırmaqdan çəkinir-baxmayaraq ki, Moskva sözdə ərazi bütövlüyümüzü dəstəklədiyini bəyan edir. Eləcə də ABŞ və Fransa.

Doğrudur, Rusiyada Azərbaycan dostları da var və gerçəyi təbliğ edir, rəsmilərdən fərqli olaraq, daha obyektiv yanaşma sərgiləyirlər. Onlardan biri də Rusiya-Azərbaycan Parlamentlərarası Qrupun rəhbəri, Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Dmitri

Savelyevdir.

"Rusiya ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrilərindən biri olaraq, bütün bu illər ərzində beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə sükənərək, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tərəfdarı kimi çıxış edir". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə o, "Vestnik Kavkaza" portalına açıqlamasında deyib.

Rusiyalı deputatın sözlərinə görə, hazırda iki ölkə arasında möhkəm və qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq əlaqələri mövcuddur. "Moskva Cənubi Qafqazda Azərbaycanı təhlükəsizlik qarantı, regionda siyasi ab-havanı müəyyən edən faktor sayır", - deyərək qeyd edib.

Bununla belə o, Rusiya KİV-lərində vaxtaşırı Qarabağ məsələsində Azərbaycan əleyhinə çıxışların olmasını da təəssüflə qeyd edib: "Azərbaycanın pozitiv inkişaf kursuna, həmçinin Rusiya ilə Azərbaycan arasında saygılı və mehriban qonşuluq münasibətlərinə rəğmən, yenə KİV vasitəsi ilə hücumat olur, Rusiya KİV-də dünyada heç bir dövlət tərəfindən tanınmayan "arsax"ın pozitiv obrazını yaratmağa cəhdlər edilir. Ancaq yadda saxlamaq lazımdır ki, bu qəbildən çıxışlar iki ölkənin arasını vurmaq və Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllini qəlizləşdirmək cəhdindən başqa bir şey deyil. Hazırkı dövrdə belə səylər əbəsdür və gələcəkdə də belə olacaq".

“Nikolas Maduro qorxdığı üçün mənim çıxışlarımın yayımlanmasına mane olur”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə Venesuela müxalifətinin lideri Xuan Quaido “El Nacional” nəşrinə müsahibəsində deyib.

“Hər dəfə mən çıxış edəndə rejim yalnız telekanal və radiostansiyaları deyil, eyni zamanda, interneti bloklayır. Onlar hətta sözlərdən də qorxurlar” - Quaydo bildirib. Quaydo ABŞ və bir sıra Avropa dövlətləri tərəfindən prezident kimi tanınır. Lakin aylardır davam edən aksiyalara baxmayaraq ölkənin qanuni prezidenti Madurodur.

Venesuela iqtidarı baş verən kataklizmlərdə, maddi rifahın ağırlaşmasında ABŞ-ı ittiham edir. Vaşinqtonun sanksiyaları neft ölkəsini daha da yoxsullaşdırıb. Quaidonun nümayəndəsi Karlos Vekkyo isə bildirib ki, tərəfdarları ölkənin Vaşinqtondakı səfirliyinin binasına nəzarəti ələ keçiriblər. “Bizim səfirliyimiz azaddır. Diktaturanın sonu yaxınlaşır”, - deyir o bildirib.

K.Vekkyo qeyd edib ki, hazırda uzun müddət səfirlik binasını öz nəzarətləri altında saxlayan Maduro tərəfdarı - Amerika fəalları binaya vurduğu ziyan qiymətləndirilib. Onun sözlərinə görə, dəymiş ziyanın həcmi böyükdür, müxalifətə diplomatik nümayəndəlik binasının tam bərpası üçün uzun zaman tələb oluna bilər.

Son xəbərə görə, Venesuela mayda Kubaya neft və neft məhsullarının satışını 4 dəfə artırıb. Bu məlumatı “S&P Global Platts” agentliyi Venesuelanın PDVSA dövlət şirkəti

BMT venesuelalılarını deport etməməyə çağırır: Maduro - Quaydo savaşı alovlanır

Politoloq: “ABŞ-ın güc dili ilə siyasəti uğursuzluğa düşər oldu...”

nin sənədlərinə əsasən yayıb. Mayın əvvəlindən Kubaya 1,4 milyon barel neft və neft məhsulu tədarük edilib. Bu göstəricinin apreldə 355 min barel təşkil etdiyi bildirilib.

ABŞ sanksiyaları ucbatından Venesuela öz neftini beynəlxalq bazarlara çıxara bilmir. Məhz bu sanksiyalar onun Kubaya neft tədarükünü artırır. Belə ki, Kuba ilə olan razılaşmaya əsasən, Karakas tədarük etdiyi neftin qarşılığında Havanadan müəyyən məhsul

lar və xidmətlər alır.

Bu arada ölkədəki gərgin bir vəziyyətdə Akariqua şəhərində yerləşən həbsxanada qiyam baş verib. İnsident nəticəsində 29 məhbus ölüb, 19 polis isə yaralanıb. Bu, Venesuelada ilk həbsxana qiyamı deyil. Təkcə son iki il ərzində həbsxanalarda qiyamlar nəticəsində 105 nəfər həlak olub. BMT-nin qaçqınlar üzrə agentliyi (UNHCR) bildirir ki, ölkələrində pisləşən şəraitdən qaçan venesuelalıların çoxu-

nun beynəlxalq müdafiəyə ehtiyacı var və onlar məcburi şəkildə evlərinə geri göndərilməməlidir.

Venesuelada siyasi, iqtisadi, insan haqları və humanitar vəziyyət pisləşdiyi üçün vətəndaşlar oranı tərk edir. BMT-nin qaçqın agentliyi ölkədən 3.7 milyon insanın qaçdığını bildirir. Onların çoxu Kolumbiya, Ekvador, Peru, Braziliya və Karib hövzəsindəki ölkələrə üz tutub. Agentlik bildirir ki, ötən ilin sonunadək təxminən 460 min venesuelalı rəsmi olaraq sığınacaq üçün müraciət edib. Lakin BMT-nin qaçqın agentliyinin sözcüsü Liz Trossel deyir ki, Venesueladakı dəhşətli vəziyyət nəzərə alındıqda aydın olur ki, ölkəni tərk edən milyonlarla insanın beynəlxalq müdafiəyə ehtiyacı var.

Siyasi şərhçi Əhəd Məmmədlinin “Yeni Müsavat”-a deyirə görə, uzaq Latin Amerikası ölkəsində proseslər nisbətən səngiyib. Onun fikrincə, müxalifət və onu dəstəkləyən Tramp administrasiyası hələlik istəyinə nail ola bilməyib: “Onlar asanlıqla xalqın və ordunun Maduro hakimiyyətindən üz döndərəcəyini güman edirdi-

lən. Lakin xalqın yarıdan çoxu hakimiyyətin yanında olmağı seçmişdir. Digər tərəfdən, hərbi gücə əl atmaq cəhdi oldu, amma bu məsələdə də ordu prezidentə sadiq qaldı, çevriliş baş vermədi. Bu, ABŞ-ın xunta yolu ilə hakimiyyətləri devirmək planında Türkiyədən sonra ikinci məğlubiyyətdir”.

Ekspertin sözlərinə görə, ABŞ Latin Amerikasını özünün “arxa bağçası” sayır: “Lakin Amerika bu coğrafiyada Kubadan sonra ikinci dəfə məğlub oldu. Bu, dünyanın fəvqəlgüc dövlətinin nüfuzunun itirilməsidir. Mən demədim ki, ABŞ-ın İrana başı qarışdığına görə Venesuelada prosesləri qızışdırmaq arzusu arxa plana keçib. Sadəcə, güc dili ilə siyasəti uğursuzluğa düşər oldu. Buna baxmayaraq, heç bir halda Maduro rahatlaşa bilməz. Çünki həmlələr gözləniləndir və Amerika vəziyyəti ağırlaşdırmağa can atacaq. Sadəcə, ABŞ qan tökülməsinə risk eləmədi və bu məsələdə müəyyən qədər din amili rol oynadı. Venesuela xalqının həm də ona görə bəxti gətirdi ki, müsəlman deyillər. Amerika müsəlman ölkələrin-

də rahatlıqla qan tökə bilir”.

Qeyd edək ki, Nikolas Maduro 2013-cü ilin martından prezidentdir. 2018-də daha 6 illik prezident seçilib. O, gəncliyində rok qrupunda ifaçılardan olub, sonra Kubaya gedərək orada təhsilini davam etdirib. Geri qayıdanda paytaxt Karakasin bələdiyyəsində avtobus sürücüsü işləyib. Venesueladakı proseslərin kövrüklənməsində ABŞ ittiham olunur. Ölkəyə edilən iqtisadi sanksiyalar inflyasiyaya səbəb olub, neft ucuzlaşdı, milli pul dəyərini itirib, işsizlik və böhran yaşanır, bahalaşma var. Venesuela iqtisadiyyatının ixrac gəlirlərinin 95 faizini neft təşkil edir. Lakin Maduronun Qərbin enerji şirkətlərini Venesueladan çıxarması ABŞ-la düşmənçiliyin üstünə sanki benzin tökdü. Maduro Qərb şirkətlərini ölkədən çıxarmasaydı, bəlkə də bu hadisələr yaşamazdı.

Son hadisələrdə Maduro hakimiyyətinə açıq dəstək verənlərdən biri də Türkiyə prezidenti Rəcəb Təyyib Erdoğandır. Eyni zamanda Rusiya, Çin də onu müdafiə edir. □ **Emil SALAMOĞLU,**

Türkiyə İrandan qazından imtina edəcəkmi? - ekspert rəyi

“O halda Türkiyə iqtisadiyyatı birdən-birə ağır duruma düşə bilər...”

Türkiyənin ABŞ-ın sanksiyalarına görə İrandan neftindən imtina etməsi ilə bağlı xarici mətbuatda məlumatlar yayılıb. “Nyusru.co.il” saytı isə Vaşinqtonu ziyarət edən Türkiyə Xarici İşlər nazirinin müavini Yavuz Səlim Kıranın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin tərkibində yer alan mənbəsinə istinadən Türkiyənin İrandan qaz idxalını da dayandıracağını iddia edib.

Məsələni şərh edən iqtisadçı ekspertlər hesab edirlər ki, Türkiyə İrandan qazına olan tələbatını sifariş edə bilməz. Bu barədə axar.az saytına danışan ekspert İlham Şaban söyləyib ki, Türkiyənin bu qərarı iki ölkə arasında yeni gərginliyə səbəb ola bilər: “Türkiyə İrandan ildə təxminən 8-9 milyard kub metr qaz idxal edir. Onu Azərbaycan qazı ilə qarşılamaq mümkün deyil. Biz Türkiyəyə TANAP vasitəsi ilə ötən il 1 milyard, bu il isə əlavə olaraq 2 milyard qaz ixrac etmişik. Təqribən 1 milyard kub metr də Şahdəniz-1 vasitəsi ilə Türkiyə bazarına əlavə qaz verə bilərik. Bu da cəmi 3 milyard kub metr qaz edir. Bu, İrandan alınan qazın üçdə biri qədərdir”.

Məsələnin siyasi tərəfləri barəsində “Yeni Müsavat”-a danışan **politoloq Nəzakət**

Məmmədova aşağıdakıları bildirdi: “Bildiyimiz kimi, ABŞ dövlət katibi Pompeo ötən il İrana sanksiyaların hələ ilkin mərhələsi başlayanda bəyan etmişdi ki, İrandan təbii qaz idxal edən ölkələrin bundan imtina etməsi üzərində iş gedir. Lakin Türkiyə prezidenti Erdoğan dəfələrlə bəyan edib ki, o, bu barədə şəxsən Tramp ilə danışıb və ona belə bir sual verib: “Əgər İrandan təbii qaz almağı dayandırsa, kim bizə mavi yanacaq verəcək?” Türkiyə Böyük İyirmiliyinin üzvü, sənayesi inkişaf etməkdə olan ölkədir, 2023-cü ilə Cümhuriyyətin 100 illiyi ilə bağlı nəhəng layihələr planlaşdırır. Belə bir şəraitdə onun İrandan təbii qazından imtina etməsi inandırıcı deyil. Bunun üçün o, yeni enerji mənbəyi tapmalıdır ki, hazırda ən çox İrandan, Rusiya və Azərbaycan-

Nəzakət Məmmədova

dan idxal edir. Əksinə, bu ilin mart ayında yüksək rütbəli Türkiyə məmuru İrandan qaz idxalını artırmaq planlarının olduğunu açıqlamışdı. Türkiyənin elektrik enerjisinin 40 faizi qaz elektrik stansiyaları vasitəsilə təmin edilir. Türkiyənin ən əsas qaz və neft idxalçıları sırasında İrandan əsas yerlərdən birini tutur və Türkiyə sanksiyalar nəticəsində

İrandan neft və qaz almaqdan imtina etsə, bu, onun iqtisadiyyatını ağır duruma salar. İrandan Milli Qaz şirkətinin rəhbəri Həsən Torbatı da ölkəsinin Türkiyə, Azərbaycan, İraq və Ermənistanı ixrac etdiyi təbii qazın həcmünün artırılacağını təsdiq edib. Üstəlik, Vaşinqton sanksiyalar paketi tətbiq edərək Türkiyə və bir neçə digər ölkəyə istisna kimi

İrandan qaz almağa imkan verəcəyini bildirib”.

Politoloq bildirir ki, hətta Erdoğanın müşaviri Kalın da ötən ilin may ayında Vaşinqtona səfəri zamanı ABŞ-ın Türkiyəyə sanksiyalardan istisna üçün verdiyi möhləti uzadacağına ümid etdiklərini Birləşmiş Ştatların siyasi elitasının nəzərinə çatdırıb: “Lakin görünür, müsbət cavab almadığı üçün alternativlər axtarmağa, o cümlədən İraq neftinə ciddi maraq göstərməyə başlayıb. Üstəlik, nəzərə alsaq ki, Vaşinqtonun İrandan sanksiyalarından istisna olaraq bəzi ölkələrə, o cümlədən Türkiyəyə möhlət olaraq verdiyi 180 gün bu ilin mayın 2-də başa çatıb, öz təbii qaza olan tələbatının 20 faizini İrandan vasitəsilə təmin edən Ankaranın düşdüyü durumu anlamaq çətin deyil. Çavuşoğlunun Bağdadda İraq rəsmiləri ilə görüşündən sonra Bəsrə limanının Türkiyənin neft idxalını artıracağı gözlənilir, eyni zamanda Ərbildə kürd liderlərlə görüşməsinin məhz enerji məsələləri ilə bağlı olması diqqət çəkir. Görünür, Vaşinqton Türkiyənin İrandan neft-qaz ticarətindən yayındıraraq Səudiyyə və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə enerji əməkdaşlığına təhrik etmək istəyir. Lakin həm hazırda Suriya məsələsində İrandanla si-

yasi müttəfiqlik səbəbindən, həm də Səudiyyə və körfəzin ərəb ölkələrlə gərgin siyasi qarşıdurma, üstəlik, qiymətlərin İrandanla müqayisədə çox bahalı olması səbəbindən Türkiyə bu əməkdaşlığa can atmır. Pompeo bəyan edib ki, təbii qaz bazarı sabit qalacaq, çünki ABŞ özü, Səudiyyə Ərəbistanı və BƏƏ bazarı yetərlı həcmdə təbii qaz çıxarmağa və İrandan təbii qazını əvəz etməyə qadirdir”.

Politoloq qeyd etdi ki, Türkiyə siyasi gərginlik ucbatından bu ölkələrdən qaz almağa çalışmır: “Həmçinin İrandanla birgə sanksiyalara qarşı müqavimət mexanizmləri hazırlamaqdadır. Lakin məhz İrandanla qarşı sanksiyaları pozmaq səbəbindən baş verən Zərrab hadisəsindən sonra, “Xalq bank” rəhbərini xilas etməyə çalışan Türkiyə rəsmiləri ABŞ-a qarşı uzun müddət müqavimət göstərməyən riskli olduğunu anlayır. Üstəlik, ötən il lirənin ucuzlaşması nəticəsində şok yaşayan Türkiyə iqtisadiyyatı Vaşinqton-Ankara münasibətlərinin bu məsələdən daha da zərər görə biləcəyi sirr deyil. Eyni zamanda, Yaxın Şərqdə baş verən münaqişələrin enerji savaşıları çaları olduğu görünür”.

□ **Əli RAİS,**
“Yeni Müsavat”

Yenə yay gəldi, yenə də kasıb əhali "hansı çimərlikdə sərinləyək" sualı aktuallıq kəsb etməyə başlayır. Xəzərdəki qanunsuz tikililərlə bağlı rəsmilər danışsa da, qanunlara əlavə və dəyişikliklər artsa da, hasarların uzunluğu da azalmır, əksinə artır. İllərdir ki, Xəzər dənizi Abşeron yarımadası ərazisində sahilboyu uzanan hasarlarla əhatələnib. Sahilboyu hündürlüyü 4-5 metr, 100 metrə qədər, bir çox ərazidə kilometrə qədər hasarlar çəkilib. Türkan, Hövsan, Buzovna, Bilgəh, Kürdəxanı, Pırşağı, Corat, bir sözlə, Abşeron yarımadasının bir çox ərazilərində çimərlik i xalqın üzünə hasarlanıb.

hər il təzə hasarlar çəkirlər. Cəmaət heç fikirləşməyib. Bax elə bu hasarı çəkən 4 ildir ki, bu tərəfə hərəlməyib. Gözətçisi kef çəkir orda. Qala kimi ev tikib, hasarının uzunluğu da yarım kilometr. Deyirlər Dubayda bizneslə məşğuldur. Bir ətək pul verib buranı alıb, bir o qədər ve-

Ə.Həsənov deyib ki, bu iş məsəl olan şəxslər acizdir və onlar dəniz sahilindəki villalara yaxın getməyə belə cürət etmirlər: "Görünür bizim oliqarxalara anlatmaq olmur ki, dəniz sahilini bütün vətəndaşlara aiddir, bura "oliqraqx şıltaqlıqları" məkanı deyil. Bunu indi etmək

Daş hasarlar arxasındakı Xəzər çimərlikləri

Hətta Cinayət Məcəlləsində də torpaqların zəbt edilməsi ilə bağlı müəyyən müddəalar olsa da, təəssüf ki, bu məsələdə "qanun şah ola bilmir"

rib bu boyda nataraz hasar çəkilib. Amma gəlib-gətmir. Cəmaət da 4-5 yaydır ki, bunun nəsil-nəcəbətini yolkəsənliyinə görə döşəyir. Belə də insafsızlıq olar? Yaxşı insan yolkəsənlik eliyər? Başqasını yolda qoyar?"

Bakının Türkan qəsəbəsi də Xəzər sahilində yerləşir. Bu kəndə də durum fərqli deyil. Dəniz sahilinə ayrılan adına yol deyilən, faktiki isə çığırar qumsaldır. Maşınların sahile yolu demək olar ki, yox səviyyəsindədir. Əvəzində dəniz sahilini boyunca bir-biri ilə bəhsə girən restoranların pullu dayanacaqlarına rahat yollar var. Azərbaycanda dəniz bahalı əyləncəyə çevrilib. Pulu olmayan, maaşla dolanlar dəniz çimərliklərinə baş çəkəmələr də olar. Dəniz sahilini boyunca uzanan hasarları cəmiyyətdəki anormal təbəqələşmənin simvolu da hesab etmək olar. Hasarlar var-dövlətin, cəh-calalın göstəricisinə çevrilib. Hansılar ki, Xəzəri kasıbların üzünə bağlayıb. Baş çəkdiyimiz Buzovna, Türkan və Pırşağı çimərliklərində real durum belədir. Görünən odur ki, rəsmilər hasar sahibləri ilə bacarmır, qanunlar işləmir, dənizi isə xalqın üzünə yalnız buldozerlər açır bilər...

Azərbaycanda Xəzərlə bağlı qanunlar çoxdur. Hər il də artır. Hasarlar təkcə Xəzəri xalqın üzünə bağlamır, həm də ekoloji duruma təsir edir. Bu haqda **Xəzər Kompleks Ekoloji Monitoring İdarəsinin direktoru Ərəstun Həsənov** "Novoye Vremya" qəzetinə olduqca maraqlı açıqlama verib. Direktor deyib ki, bu ilin yazında bir sıra dövlət qurumlarının Xəzər sahilində yerləşən obyekt sahiblərinə verdiyi xəbərdarlığın vaxtı bitib.

Direktor vurğulayıb ki, Xəzər sahillərini çoxsaylı villalar zəbt edib, nə Bakıda, nə şəhərdən kənarında Xəzərtərafı zonada bir qarış belə boş sahə qalmayıb, dəniz sahili tam hasarlanıb. Ə.Həsənov xatırladı ki, dəfələrlə sahilləri zəbt edənlərin cəzalandırılacağı deyilsə də, bu, söz olmaqdan o yana keçməyib: "Hətta dənizin içinə doğru uzanan villalar var ki, ümumiyyətlə hər hansı icazə sənədi yoxdur. Belə hallar isə vətəndaşın istirahət hüququnun əlindən alınmasıdır. Görünən də budur ki, oliqarxlar bu yerləri asanlıqla qaytarmaq fikrində deyildirlər, bunun üçün isə dövlət başçısı işə qanışmalıdır".

"Yeni Müsavat"ın reportyor qrupu dəniz mövsümünün yaxınlaşması ilə əlaqədar olaraq Türkan, Buzovna, Pırşağı qəsəbələrində olub. Gördüklərimiz bu sahədə vəziyyətin hər il daha da pisləşdiyini deməyə əsas verir.

"Get dənizə çat, torunu at, 3 balıq tut. Bircə qırıcı təyyarələri qaldırmaq deyil. Əynində forma olan, əlində bir balaca səlahiyyəti olan azı 10 nəfər başının üstünü kəsdirecək. Bir vay-şüvən çıxaracaq ki, bəs qanunu pozmuşsan. Bu hasarları isə görmürlər" - Buzovna sakini Həsənbala Gülverdi oğlu belə deyir. Onun sözlərinə görə, Buzovna dənizə çatmaq artıq igidlik hesab olunur: "Mənim 76 yaşım var. Baxın da, baxın bir qarış yol

qoyublar? Bu adamlar nə yeyib-icirlər, nə fikirləşirlər? Guya balaca bir yol qoysaydılar, hasarlarını 3 addım o tərəfə çəkəydilər, kasıb olacaqdılar? Dənizi camaatın üzünə bağlayıblar, heç özlərinə də qismət olmur burada yaşamaq. Camaat bütün yayı hasar çəkənləri söyür, hasarlarına söyüşlər yazır".

Həmsöhbətimiz deyir ki, vaxtilə şəhərin səs-küyündən bezən, yorulanlar dincəlmək, Xəzərə tamaşa etmək üçün şəhərdən çıxardı: "İndi daha gələn də yoxdur. Adamlar evindən çıxır, gəlir, sahile yol tapınca əsəbləri dözmür. Yol olan yerlərdə hərəsi bir şlaqbaum qoyub. Camaatla düşməni kimi davranırlar. "Dəniz vəzifəlidir deyilən təkcə? Hasarlayırlar, hasarlayırlar,

lazımdır, əks halda sahilə boş bir qaya belə qalmayacaq".

Respublika ərazisində Torpaq Məcəlləsi, Su Məcəlləsi və hətta Cinayət Məcəlləsində də torpaqların zəbt edilməsi ilə bağlı müəyyən müddəalar olsa da, təəssüf ki, bu mövzuda "qanun şah ola bilmir".

Qeyd edək ki, Torpaq Məcəlləsinin 46-cı maddəsində qeyd olunur ki, Xəzər dənizinin, (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsinin sahilboyu 20-50 metrlik zolağının altında olan torpaq sahələri dövlətin mülkiyyətində qalmaqla özgenikləşdirilə bilməz və yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə istifadəyə və icarəyə verilə bilər. Mövcud duruma nəzər salanda, məsuliyyətin müvafiq icra hakimiyyətinin üzərində olduğunu görürük. Ancaq icra hakimiyyəti orqanları bu səlahiyyətləri canla-başla həyata keçirəndə, məcəllədə qeyd olunmuş digər nüanslara da diqqət yetirməlidir. Çünki istifadəyə və ya icarəyə verilməsi barədə qərar qəbul edilmiş Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsinin sahilboyu 20-50 metrlik zolağının altında olan torpaq sahəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının icazəsi əsasında dənizin sahilinə gediş-gəlişi məhdudlaşdırmamaq şərti ilə hasara alınma yolu ilə və ya digər üsullarla bağlanıla bilər. Yalnız dövlətin iqtisadi və ya təhlükəsizlik mənafehlərinin təmin edilməsi ilə əlaqədar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə həmin torpaq sahələrinə gediş-gəliş məhdudlaşdırıla bilər.

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi xüsusi əhəmiyyətli dövlət obyektlərinin hasarları istisna olmaqla, sahilboyu 20-50 metrlik zolağın altında olan torpaq sahəsinin dənizin sahilinə gediş-gəlişi məhdudlaşdırmamaq şərti ilə hasara alınma yolu ilə və ya digər üsullarla bağlanmasına o halda yol verilir ki, hasar və ya bağlanma üçün istifadə edilən tikinti konstruksiyaları qəfəsəli olmaqla, sahil tərəfdən dənizin və onun sahilində su ilə qurunun təmas xəttinin görünməsinə məhdudlaşdırmaması və həmin hasarın və ya tikinti konstruksiyasının sahilboyu uzunluğunun hər 200 metrindən bir dövlət sərhədinin mühafizəsinin təmin olunması məqsədi ilə nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti üçün yetərli olan eni 6 metrədən az olmayaraq sahile birbaşa keçid təmin olunsun.

Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanlarının verdiyi xüsusi icazədə nəzərdə tutulmayıbsa, üç ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Bu günə qədər dəniz sahilinə hasar çəkdiyinə görə üç ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılan olubmu?..

□ "Yeni Müsavat"ın Reportyor Qrupu

Makedonla Namiq dalaşacaq...

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

İndi millət olaraq həyəcanla gözləyirik ki, ingilis azarkeşlər paytaxta gələcəklər. Həyəcan təkcə hansı komandanın qalib gələcəyinə görə deyil təbii ki. Dünya bilir, xalqlar yaşayıb, media yazıb - ingilis azarkeşlər ələ-ovuca sığmayan kateqoriyadadırlar. Qəzetin son səhifələrindən birində bu barədə arayıb, neçə şəhərin gözəlliyinə qəsd ediblər, neçə burun qırıb, neçə şəhərin gözəlliyinə qəsd ediblər. Oxuyun, faktlarla sizə məlum olacaq. Necə deyərək, çəkilin qırağa, Makedonla Namiq dalaşacaq. Eyni aura Bakıda da yaşana bilərmi? Əslində "yaşanacaq" deyər bir qayda yoxdur, hər getdikləri yerdə etmirlər. Amma bu dava-dalaşın çıxmıyacağından da sığortalanmamışıq.

Əvəzində biz nə edirik, deyim. Turist görməmiş olan bir ölkə kimi yenə başlamışıq iştahla əlimizi əlimizə sürtməyə. Şəhərin mərkəzindəki evlərin kirayə qiymətlərini üçqat artırblar. Kafe-restoranlar, taksi sürücüləri yenə qiymət "oxumaq" üçün səbirsizlənilir. Restoran menyuları iki hissəyə bölünüb: turistlər üçün, yerlilər üçün. İki-üç günlük də olsa, turist turistdir. Kimi atım, qabağa düşüm... prinsipi bizdə turizmin ana qanunu olduğundan ölkəyə gələnlərin də ayağını kəsmişik, maşallah. Gedin turizm üzrə statistikalara baxın, bu ildən ölkəyə gələn ərəb turistlərin sayında nə qədər, neçə faiz azalma var. Tamam, dünyanın bütün ölkələrində turisti "qazılmaq" şəkəri var. Hətta Nyu Yorkun Manhattanında belə. Şəxsən şahid olmuşam, yolu tanımadığım üçün qısa məsafəyə taksi sifariş etdim, pakistanlı sürücü mənə şəxsən Nyu York turu bəxş etdi, axırda da "yağlı" bir hesabla. Amma bizdəki turist qəfəsləmə bütün sahələr üzrə ağlasığmaz kələklərlə həyata keçirilir. Taksi sürücüsü bir cür, oteli, restoranı, mağazası başqa cür. Yəqin yadınızdadır, taksi sürücüləri ərəb turistin telefonunu tapıb, ona min cür hoqqa və bəxşis tələbi ilə geri qaytarmaq istəyəndə sonuncu açıq lyukun içinə necə düşmüşdü. Yəni, bizdə iki yol var: ya biz deyən quyuya düşəcəksən, ya da şəhərdəki hər hansı bir quyuya. Siz ingilis oyunçular gələndə zurna-balabanla aeroportda onu qarşılamamız baxmayın, hər şeyi dozadan artıq etməyi sevirik. Qarşılaşmağı da, qonaqpərvərliyi də, istisna da. Bütün bunlar reklamdır, həm də uğursuz reklam.

Halbuki hostellərin sayını çoxaltsaq, ev kirayəsində daha ucuz qiymətlər təklif etsək, turistlər də onları seçərdi. Necə deyərək, gələnlər gəlməyənlərə xəbər verər, bir neçə günlük səfər növbəti turist axınına dönə bilərdi. Heç kimə sirr deyil ki, futbol azarkeşi kateqoriyasında gələn turistlər çoxulduzlu hotel, bahalı restoran həvəskarı deyil. Onlar hosteldə yatıb, hamburgerlə qidalanan, pivəsini içib, skamyada vaxt keçirən təbəqədir. Az pul, bol azarkeşlik, bol əyləncə, bol qovğa. Ona görə də iştahlanın iştahı küssə yeridir.

Bu arada... Allahın sopsası yox ki. "Arsenal" erməni futbolçusu Henrik Mxitaryanı satışa çıxarmağı planlaşdırır. Klubun rəsmi açıqlamasında 30 yaşlı futbolçunun artıq özünü doğrultmadığı və ona görə də çox vaxt ehtiyatda saxlanıldığı qeyd olunub. O Mxitaryan ki, zəmanət verilməsinə baxmayaraq, təhlükəsizliyi səbəbindən mayın 29-da UEFA-nın Avropa Liqasının Bakıda keçiriləcək final oyununa gəlməkdən imtina etmişdi. Biz də buna görə xeyli əsəbləşmişdik. Hətta gənclər və idman naziri Azad Rəhimov CNN-ə müsahibəsində istehza ilə demişdi ki, "bəlkə Mxitaryanın dalınca özəl təyyarı və iki qırıcı yolla-yaq?" Əminəm ki, bunu da milli qələbəmiz kimi qiymətləndirənlər olacaq. Necə ki, mayın 28-də azadlığa buraxılacağı dəqiq olan Fuad Abbasovla bağlı durumda yersiz atəşfəşanlıq edənlər var. Məsələn, adam ayın 28-də zətan azadlığa buraxılacaq və deport olunacaq. Amma neçə gündür adamın köhnə fotolarını, videolarını paylaşır, "azad olundu - foto, video" başlığı altında yalan yazılar verir, statuslar paylaşır, hətta və hətta bunu milli qələbəmiz kimi qiymətləndirirlər.

Qəribə yanaşmalarımız var. Qonaqpərvərliyi adam aldatmaq, qanunun tələbini milli qələbə, futbola, beynəlxalq yarışa ev sahibliyi isə savaştakı uğurumuz kimi qəbul edirik. Kinder yumurtadan oyuncaq gözləyən balaca uşaqlar kimi. Yumurtadan isə hər zaman cücə çıxmır...

Ramazan ayı ilə bağlı şadlıq sarayları və restoranlarda toyların sayı, eləcə də kafelerde müştərilərin sayı azalsa da, sözügedən kommersiya obyektləri bundan çıxış yolunu iftar və sahur menyuları tərtib etməkdə görürlər. Bir çox tanınmış brend restoranlar iftar menyularına xüsusi endirimlər etməklə oruc tutanları dəvət edirlər.

Məsələn, "MADO Azərbaycan"da həm sahur, həm də iftar menyusu təklif olunur. Sahur menyusu 13 manat, iftar menyusu isə 22 manatdır.

"Dafne restaurant" da oruc tutanlar sahur və iftar saatlarını rahatlıqla keçirə bilərlər. Burada da iftar menyusu 22 AZN, sahur menyusu 13 AZN-dir. Restoranla müştəri qismində əlaqə saxladıq və bizə bildirdilər ki, iftar menyusuna 3 növ şorba, 3 növ salat, soyuq və isti ana yeməklər, desertlər, sərinləşdirici içkilər və limitsiz çay daxildir. Lakin müştəri təqdim olunan hər növdən birini seçməlidir.

"Özsüt Bakı" restoranı da bu il Ramazan ayı üçün həm sahur, həm də iftar menyusu təklif edir. Sahur menyusunun qiyməti 13 manatdır. Menyudan istifadə 7 yaşa kimi uşaqlara pulsuz, 7 yaşdan 15 yaşa kimi 50 faiz endirimlə təklif edilir. İftar menyusu isə 22, 26, 30 manat arasında dəyişir.

"Salam Aleykum" restoranında iftar menyusu 25 manatdır, "Qoş əl"də 20 manat, "Manqalüstü"ndə isə 19 manata iftar etmək mümkündür. "Mərkəz Lahmacun"da 12,5

Ramazanda paytaxt restoranlarının iftar süfrələri - qiymətlər

manata, "Pizza Inn"də 12,5manata, "İzmir"də 10 manatdan 20 manata qədər hər qiymətə orucu açaraq, menyuda təqdim olunan yeməklərdən istifadə etmək olar.

"Kolorit Cafe&Dining" Nizami küçəsindəki (Torqoviy) filialında 9 manatlıq imsak menyusuna 30-dan çox yemək çeşidlərindən ibarət açıq bufet daxildir. İftar menyusu isə 16 AZN-dir. Bu qiymətə şorbalar, salatlar, ana yeməklər, qarnirlər, qəlyanaltılar, içkilər, meyvələr, çərəzlər və desertlərdən istifadə edə bilərsiniz.

Sahil Bar & Restaurant"da iftar menyusu 15 və 18 manata təklif olunur. Qiymət fərqi menyudakı yeməklərdən asılı olaraq dəyişir. Müştəri seçilən yeməklərin sayına görə menyu tərcih edir. "Günaydın" restoranında isə iftar 60 manata başa gəlir. "Four Seasons Hotel" in restoranında da 7 çeşid yeməklə iftar menyusu 60 manatdır.

Təbii ki, qeyd etdiyimiz sənuncu qiymətlər sadəcə vətəndaşların büdcəsinə uyğun deyil, bu restoranların da öz müştəri kateqoriyası var. Bəzi restoranlarda hətta iftar vaxtı

boş yer tapmaq müşkülə çevrildiyindən, öncədən zəng edib masa sifariş vermək daha məqsədəuyğundur.

Şadlıq saraylarının bəziləri də bu ayda müştərilərini itirməmək üçün iftar süfrələri ilə bağlı sifariş qəbul edirlər. Əlaqə saxladığımız restoranların bir qismi iftar süfrələri açmadıqlarını desələr də, bəziləri daha ucuz qiymətlərlə 50-100 nəfərlik iftar süfrələri ilə bağlı sifariş aldıklarını bildirdilər. Məsələn, "Lake Palace"da, bir nəfər 18 manatdan olmaqla istənilən sayda qonağa iftar süfrəsi açmaq mümkündür.

Əlaqə saxladığımız "Golden Ring", Sərin, Su səsi, Səma, Xudafərin və digər şadlıq saraylarından bəziləri ümumiyyətlə, iftar süfrələri ilə bağlı təcrübələrinin olmadığını bildirsələr də, bəziləri sifariş əsasında banket zallarından birində bunu təşkil edə biləcəklərini dedilər. Qiymət isə iftar süfrəsi üçün seçilmiş yeməklərdən asılı olaraq müəyyən edilir.

Müşfiqabadda dəhşət: oğul atasının başını kəsdi

Bakının Müşfiqabad qəsəbəsində dəhşətli qətl hadisəsi baş verib. Musavat.com Axar.az-a istinadən xəbər verir ki, qəsəbə sakini Şamil Əhmədov ötən gecə yatdığı yerdə boğazı kəsilmiş vəziyyətdə tapılıb.

Hadisə yerinə gələn hüquq-mühafizə orqanları Şamil Əhmədovun bıçaqla qətlə yetirildiyini müəyyənləşdiriblər. Məlumatla görə, qatil bir zərbəni ürəyinə vurub, ikinci zərbəni isə boğaz nahiyəsinə endirib və mərhumun qırtlağını kəsib.

Hadisə gecə 3 radələrində baş verib. Ailə evə oğurların girdiyini, səs-küyə oyanan ailə başçısının da oğurlar tərəfindən qətlə yetirildiyini bildirib. Ancaq hadisə yerini müayinə edən müstəntiq bu versiyaya inanmayıb. Müstəntiq ilkin araşdırmadan və əl izlərini götürəndən, həmçinin ailənin ziddiyyətli açıqlamasından şübhələnib. Hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları hadisəni mərhumun oğlanlarının törətməsi ehtimalını təsdiqləyən şübhəli məqamların həddən artıq çox olması səbəbindən qətlə yetirilən atanın oğlanlarını həbs ediblər.

Qəsəbədə gəzən şayiyyə görə, hadisəni mərhumun oğlanlarından birinin törətməsi istisna edilmir. Mərhumun dəfndə oğlanlarının iştirakına müstəntiq şərait yaratmayıb.

Qeyd edək ki, Ş.Əhmədov imkanlı adam sayılır və biznes fəaliyyəti ilə məşğul olub.

Qeyd edək ki, şadlıq sarayları əsasən Ramazan bayramından sonrakı toy sezonuna hazırlaşır. Artıq bəzi tanınmış şadlıq evlərində iyun və

iyul aylarının istirahət günləri tutulub, həftə içi günlərdə isə boş gün tapmaq mümkündür.

□ **Nərgiz LİFTİYEVƏ,**
"Yeni Müsavat"

Qadınları rahatlandıran kəşf

Hamiləlik testi necə yarandı?..

Əsrlər boyu qadınlar müstəqil olmaq və öz bədənleriyle istədikləri kimi davranmaq uğrunda mübarizə aparıblar. Bu uzun yolda kontraseptivlər, gigiyenik bezlər və ya hamiləlik testi kimi əşyalar onlara ciddi dərəcədə yardım edib.

Musavat.com BBC-yə istinadən xəbər verir ki, hamiləliyi ev şəraitində təsbit etməyə imkan verən test aləti hələ 1960-cı illərdə kəşf edilib, amma mağaza və apteklərdə bu cihaz ancaq bir neçə il sonra satışa çıxarılıb (bəzi ölkələrdə bir neçə on ildən sonra).

Qrafik dizayner Margaret Crane 1967-ci ildə yeni dodaq boyası və kremlərə qablar hazırlamaq üçün New-Jersey ştatının "Organon" əczaçılıq şirkətinə işə düzələndə 26 yaşı vardı. Otaqların birində o, güzgüli laboratoriya masasının üstündə ştativdən asılmış sınaq şüşələri görür. Ona deyirlər ki, bunlar hamiləliyin test edilməsi üçün hazırlanmış diaqnostik testlərdir. İçində reaktivlər olan şüşələr pipet vasitəsilə qadınların sidiiyi və bir qədər də su əlavə edir, sonra yenidən güzgüli masanın üstünə asırdılar. Bu güzgü qadın hamilə olduğu təqdirdə şüşənin dibində qırmızı həlqənin emələ gəlməsinə nəzarət etmək üçün idi. Nəticə iki

saat sonra bilirdi.

"Mən düşündüm ki, bundan qadınlar özləri istifadə edə bilsəydilər, əla olardı. Bunun üçün sadəcə, reaktiv və evdə analiz edə bilmək üçün cihaz lazımdır. Dərhal ağılıma gələn fikir bu oldu və sonra da heç ağılımdan çıxmadı" - bu yaxınlarda BBC Witness-ə verdiyi müsahibədə Margaret Crane belə deyib.

Müasir dövrdə qadın aptekdən bir test alıb bədənində nə baş verdiyini 10 dəqiqə ərzində öyrəne bilir. Amma Margaretin zamanında cavabı bilmək üçün həkim yanına getmək lazım idi. Margaret qarşısına məqsəd qoyur - qadınlara həkimin, ərlərinin, sevgililərinin və ya valideynlərinin təzyiqi olmadan qərar vermək imkanı qazandırmaq. İXQ hormonu hamiləliyin ilk həftəsində yaranmağa başlayır. Test məhz bu hormonun qanda olması halında müsbət nəticə göstərir. O, bir xeyli variantı sınaqdan keçirir. Bəzi nümunələr üçün çox əmək sərf etmək lazım

gəlir, bəziləri ümumiyyətlə işləmir. Margaretin tibbi təhsili yox idi, amma bu ona "Predictor" ("Öngörən") adı verdiyi cihazın işçi variantını tez bir zamanda hazırlamağa mane olmur. Margaret düşünür ki, rəhbərlik belə onun kəşfinə heyran qalmayacaq, amma ən azı təəccüblənəcək: "Mən sevincə öz cihazımı müdirə göstərdim, o da ideyanın çox maraqlı olduğunu, amma bu cihazı istehsal edə bilməyəcəklərini, bunu qadınlarla satsalar, bizneslərinin batacağını dedi".

Rəhbərliyə daxil olan bəzi şəxslərə qadınların cihazdan istifadə qaydasını anlamağa başladılar.

Bir neçə ay sonra - artıq 1968-ci ildə ona məlum olur ki, "Orqanon"da hamiləliklə bağlı ev testinin dizaynı və reklam kampaniyası üçün iclas planlaşdırılır. "Ora dəvətsiz getdim, mənə qovmadılar. İştirakçılar öz variantlarını nümayiş etdirdikləri üçün mən də öz cihazımı çıxarıb masamın üstünə qoydum. İclas başladı və reklamçı Ira Sturtevant bütün təkliflərə baxandan sonra "Biz hamımız bundan istifadə edi-

rik, doğrudurmu?" deyib mənimkini seçdi" - Margaret həmin iclası belə xatırlayır.

Məsələ burasındadır ki, bütün digər variantlar kişilər tərəfindən hazırlanmışdı, qadınları cəlb etmək üçün əlavə detallarla zənginləşdirmişdi. Margaretin cihazı isə minimalist tərzdə hazırlanmışdı, ancaq nəticəni öyrənmək üçün lazım olan detallardan ibarət idi. Mühafizəkar dairələrin etirazlarına baxmayaraq ev testi əvvəlcə Kanadada, 1974-cü ildənsə Amerikada istehsal olunmağa başladı.

Amma məsələ bununla bitmir: Margaret Cranein dizaynı təsdiq olunan sonra sözsöhbət yaranır ki, cihazın istehsalına başlamaq o qədər də asan olmayacaq - rentabelli olmadığı üçün. Amma gənc qadın təslim olmur: "Mən iki günlük məzuniyyət götürdüm (bütün bunlar hələ kompüterlərin olmadığı dövrdə baş verirdi), "Sanı səhifələr"lə "silahlanıb" plastik əşyalar istehsal edən şirkətlər axtarmağa başladım. Onlardan biriylə "Orqanon" adlandırdığımız cihazın istehsalını məbləğin üçdə birinə razılaşdıq. Beləliklə, şirkət mənim dizaynımı istifadə etməyə sadəcə, məcbur oldu".

"Bütün bunlar 1960-cı illərin sonunda baş verirdi, abortlar haqqında qanun isə (ABŞ) 1970-ci illərin əvvəllərinə qədər qəbul olunmamışdı. Çox adam ələ hesab edirdi ki, cihaz ancaq abort etdirmək istəyənlər üçün nəzərdə tutulub. Amma bu belə deyildi, çünki bir çox qadın hamilə qalmaq istəyirdi və bu test orqanizmlərində nə baş verdiyini öyrənməkdə onlara yardım edirdi" - Margaret belə izah edir.

Nəticə bütün gözləntiləri üstələyir: ABŞ-da ev testi "Öncəgörmə"nin satışı ilk dörd ildə 40 milyon dollar təşkil edir. Amma Margaret nəinki öz ixtirasına görə bir sent də pul almır, hamiləliyin ilk testinin yaranması tarixçəsində uzun müd-

dət onun heç adı da çəkilmir.

2012-ci ildə "New York Times" qəzetində hamiləliklə bağlı ilk ev testləri haqqında məqalədə də öz adını görməyən Margaret başa düşür ki, bu haqda özü danışmalıdır. O, ilk "Öngörən"ini şakafdan çıxarıb izahedici arayışla birlikdə aukSIONA çıxarır. Smitsonov İnstitutunun Milli Amerika Tarixi Muzeyi cihazı alandan sonra mətbuat Margaretin töhfəsiylə maraqlanmağa başlayır.

Tale ələ gətirir ki, qadın özü öz ixtirasından istifadə edə bilmir, amma "Predictor" ona şəxsi həyatında uğur gətirir. Margaret 1968-ci ildə o taleyüklü iclasda onun dizaynını seçən Ira Sturtevant ilə 40 il xoşbəxt yaşayır.

Bu günlerde Bakı "Arsenal" və "Çelsi" tərəfdarlarına ev sahibliyi edəcək. Avropa Liqasının final oyununun paytaxtımızda keçiriləcəyi Bakıya da xeyli sayda turistin, amma qızgın tərəfdarın qonaq gələcəyi deməkdir.

"Yeni Müsavat" isə xatırladır ki, ingilis azarkeşləri barədə dünya mediasında yayılan xəbərlər və ümumən imza atdıqları qalmaqlar, kütləvi dava və iğtişələr yaddan çıxarılmamalıdır. Çünki bu insidentlərin bəziləri həтта insan ölümü ilə nəticələnib. Bilməyənlər üçün: kimdir bu azarkeşlər? Onların psixologiyası, olaylara yanaşma tərzini yetərincə diqqət çəkən məqamlardan xəbər verir.

AFFA çağırış edir:

"Azarkeşlər tez gəlsin..."

Öncə ondan başlayaraq ki, AFFA ingilis azarkeşlərə Bakıya Avropa Liqasının final oyunundan bir gün əvvəl deyil, daha tez gəlməyi və şəhərdən zövq almağı tövsiyə edib. Bunu AFFA-nın baş katibi Elxan Məmmədov "The Telegraph" nəşrinə müsahibəsində deyib.

Cümə axşamı "Arsenal" rəhbərliyi tərəfdarlarının bir çoxunun Bakıya gedib çıxma biləcəyinin "tamamilə yanlış olması"ndan şikayətlənib. Buna cavab olaraq UEFA azarkeşlərə köməklik göstərmək üçün klubla əməkdaşlıq təklif edərək bildirib ki, "bizim ekspertlər fəal şəkildə bu məsələ üzərində işləyir ki, azarkeşlərin səyahət edə bilməsi üçün daha ucuz həll yolu tapsın".

Elxan Məmmədov bildirib ki, Bakı hava limanı daha çox azarkeş qəbul etmək imkanına malikdir və hər iki klub üçün daha çox bilet əlçatan olacaq. Lakin London klubları səfərin maddi-texniki və maliyyə problemləri səbəbindən 6 min həcmində olan cari təxsisatlarını satmağa çalışır.

AFFA rəsmisi "Arsenal" və "Çelsi" fanatlarına Bakıya həftənin əvvəli gəlməklə uçuşlara qənaət etməyi təklif edib. "Əksəriyyət otel və evlərdə qalmağa qənaət etməkdən ötrü oyun günü gəlmək və səhəri gün getmək üçün bilet tapmağa çalışır ki, bu da başa düşüləndir. Bunu bütün dünya üzrə adətən o fanatlar edirlər ki, qonşu ölkələrdə və ya yaxın coğrafi ərazilərdə yaşayırlar. Hazırkı vəziyyətdə isə mən məsləhət görərdim ki, azarkeşlər daha tez gəlib Bakının gözəlliyindən zövq alsınlar", - deyərək bildirib.

Öncə dava salıb, sonra da həbs olunublar

İndi isə keçək ingilis azarkeşlərlə bağlı dünya mediasında yayılan və onların imza atdıqları qalmaqlara. Bunlardan ən geniş yayılanları Avro 2016 çərçivəsində baş verənlərdir.

Avro 2016-da oynanılacaq oyundan öncə Marsilyada iki komandanın azarkeşləri arasında dava düşüb. Marsilyanın

Onlar hər yerdə və hər zaman bunu edir - dava, yaralamama, həbs və...

İngilis azarkeşlər barədə bilmədiklərimiz

Vieux-Port bölgəsində kafe və restoranlarda yığılan azarkeşlər dava salıb. Qruplar qarışıqlığa müdaxilə edən Fransa polisində də daş və şüşə atıb. Çox sayda azarkeş saxlanılıb. Gündüz başlayan dava gecə saatlarında da davam edib. Hadisələr zamanı polis gözyaşardıçı qazdan istifadə edib. "Polis ingilis və rusiyalı qrupları ayırır. İki nəfər həbs edilib. Sərxoş ingilisləri ayırmaq üçün gözyaşardıçı qazdan istifadə olunub", - mənbə "Reuters"ə deyib. Gecə saatlarında isə təxminən 100 ingilis azarkeş və 50 yerli sakin dava salıb. Polis nəzarəti ələ keçirmədən öncə stullar ətrafa atılıb, pəncərələr qırılıb.

2016-cı ildə Fransanın Marsel şəhər məhkəməsi İngiltərə yığmasının 6 azarkeşinin həbs olunması barədə qərar çıxarıb. Fanatlar Avropa çempionatında Rusiya ilə oyundan öncə kütləvi toqquşmalarda iştirak etmələri səbəbindən cəzalandırılıblar. Onlar asayiş keşikçilərinə şüşə qablar atmaqda günahlandırılırlar. Azarkeşlər bir aydan üç ayadək azadlıqdan məhrum ediliblər. Onların iki il ərzində Fransaya daxil olmalarına qadağa qoyulub.

Daha bir azarkeş isə istənilən ictimai yerdə beş il ərzində futbola baxmaqdan məhrum edilib.

Qeyd edək ki, UEFA Rusiya Futbol İttifaqını 150 min avro cərimələyib, Rusiya yığmasını isə şərti diskvalifikasiyaya məruz qoyub.

Şüşə, daş, yaralanan baş və ölüm...

Eyni qrup azarkeşlərin davası Fransanın Lion şəhərində də baş verib. Dava fransız və ingilis azarkeşləri arasında olub. Şəhər küçələrinin birində iki fanat dəstəsinin qarşılaşması kütləvi dava ilə nəticələndi. Fransanın ayrı-ayrı şəhərlərində müxtəlif ölkələrdən gələn azarkeşlər arasında toqquşmalar mütəmadi olaraq baş verir.

2016-cı ilin iyununda rus və ingilis azarkeşlər arasında dava baş verib. Hadisə Lill şəhərində olub. Qeyd edək ki, Lill şəhərində həmin günlərdə Rusiya və Slovakiya komandaları arasında görüş nəzərdə tutulmuşdu. İngilislərin oyunu isə Lansda keçiriləcəkdi. Rusiya mətbuatı yazıb ki, ingilislər uelsli azarkeşlərlə birləşərək ruslara hücum ediblər. Britaniya mətbuatı isə əksini iddia edib.

"The Sun" qəzeti yazıb ki, hadisə şəhər restoranlarından birinin önündə yaşanıb. "Sky Sports"un məlumatına görə, davada iştirak edən iki rusiyalı azarkeş saxlanılıb. Bundan öncə hər iki ölkənin azarkeşləri arasında Marsel şəhərində kütləvi iğtişə baş vermişdi. Məlumatla görə, həmin hadisələrdə yaralanan ingilis azarkeşlərdən biri dünyasını dəyişib.

Azarkeşlər qaçqın uşaqları da aşağılayıblar

2016-cı ilin iyununda futbol üzrə Avropa çempionatında ruslarla dava edərək ictimai asayışı pozan ingilis xuliqanlar

növbəti qalmaqla imza atıblar. Həmin ilin mart ayında Çempionlar Liqasında "Atletiko Madrid" - "PSV Endhoven" matçı öncəsi azarkeşlərin pul atdıqları dilənçi qadınları yerlə sürülmələri böyük narazılığa səbəb olmuşdu. İngilis azarkeşlər qeyri-insani davranışlarını Avro-2016-da da təkrar ediblər. Sosial şəbəkələrdə paylaşılan görüntülərdə ingilis azarkeşlər qaçqın uşaqlara pul atırlar. Daha sonra uşaqların pul üstündə dava etməsinə güllərək əylənirlər.

Eyni il, eyni ay, eyni azarkeşlər... Fransada təşkil olunan "Avro-2016"-da Türkiyə millisinin azarkeşləri ilə ingilis azarkeşlər arasında kütləvi dava olub. Eyfel qülləsində təşkil olunan azarkeş zonasında İspaniya-Türkiyə matçını izləyən ingilis azarkeşlər türklərə şüşələr atmağa başlayıb və tərəflər arasında qarşılıqlı daş atma baş verib. Azarkeşlər arasındakı davaya müdaxilə edən polis türklərə qarşı haqsızlıq etdiyi bildirilir. Belə ki, qarşıdurmanı ingilislər yaratmasına baxmayaraq Türkiyə millisinin azarkeşləri hadisə yerindən uzaqlaşdırılıb və onların yerini ispan azarkeşlərə verilib.

Matçdan əvvəl qırılan burun və xəsarət alan 30 nəfər

2018-ci ilin iyul ayında dünya çempionatının 1/8 final mərhələsi çərçivəsində baş tutan Kolumbiya və İngiltərə yığmaları arasındakı qarşılaşmadan sonra Moskva metrosunda azarkeşlər arasında dava olub.

Hadisə zamanı ingilis azarkeş kolumbiyalının burnunu sındırıb. Hadisə nəticəsində iki ingilis saxlanılıb.

Xatırladaq ki, iyunun 3-də DÇ 1/8 final çərçivəsində Kolumbiya və İngiltərə yığmaları arasında qarşılaşmanın əsas və əlavə vaxtları 1:1 hesabı ilə bitdiyindən penaltilər seriyasına ehtiyac duyulub. Burada kolumbiyalılar təyin olunan beş penaltidən ikisini yerinə yetirə bilməyib və bununla da mundialda iştirakını dayandırdı.

"Avro-2016" çərçivəsində baş tutan Rusiya-İngiltərə matçından sonra stadionda qarşıdurma baş verib. Rusiyalı azarkeşlər İngiltərə yığmasının fanatlarının olduğu tribunaya hücum ediblər. Stadion üzrə diktör rus dilində bir neçə dəfə

pulun odlu tərəfdar qrupu "The Kop" ləqəblərini olduqları tribunadan alıblar. "Anfield"də əsasən liman işçilərindən ibarət, ən fanatik "Liverpool" tərəfdarlarının olduğu tribunaya kameraların olduğu tribunanın sağ tərəfində olan, qapının arxasındakı tribunadır. Liman işçilərinin aqressiv sifəti olaraq bilinirlər.

"Livorno" (İtaliya)

Brigate Autonome Livornesi

"Livorno" komandasının solçu tərəfdar qrupudur. İndustrial futbola qarşı duruşları ilə diqqət çəkirlər.

Hajduk Split (Xorvatiya)

1950-ci ildə bir Qızıl ulduz oyunu öncəsi qurulmuş olan Hajduk Split tərəfdar qrupu. Müdhiş qraffiti nümunələri ilə bilinirlər.

"Atletiko" Madrid (İspaniya)

Frente Atletico İspaniyanın ən yaxşı tərəfdar qrupu olan "Frente Atletico" "Atletiko" Madrid tribunalarının mayestrosudur. Vicente Calderon'un 90 dəqiqə boyunca susmayan tərəfdar qrupu da deyərək bilirik.

AEK (Yunanistan)

Original 21

Yunanistan liqasının ən holiqan tərəfdar qrupudur. Adlarını olduqları tribunadan götürüblər. İrqliyi və faşizmə qarşı duruşları ilə bilinirlər.

"Partizan" (Serbiya)

"Grobari" (Məzar qazanlar)

Serbiyanın ən odlu tərəfdarıdır. Əsasən Serbiya milliyətçilərindən ibarət tərəfdar qrupudur. Qrupu mənası "məzar qazanlar" deməkdir.

"Beşiktaş" (Türkiyə)

Çarşı

Türkiyənin ən yaxşı təşkilatlanmış və cəmiyyət problemlərinə olan duruşları ilə digər tərəfdar qruplarından fərqlənən, tribun şouları və müstəqil marşları ilə bir çox kəsimin simpatiyasını qazanan tərəfdar qrupudur.

Sonda... Futbol azarkeşi olmayanların da bilməsi lazımlı olan məlumatlar idi bunlar. Bəli, bu günlərdə paytaxtımız ingilis azarkeşlərə ev sahibliyi edəcək. Bütün bu məlumatları bilmək bütün təhlükələrdən, baş verəcək insidentlərdən qorunmaq üçün faydalı ola bilər.

□ Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 114 (7284) 27 may 2019

Bu pulqabı sahibinə "qan uddurur"

Yaponiyada hazırlanan pulqabı ağıllı telefonlarla idarə edilir və sahibinə pula qənaət etməyə kömək edir. Pul qabının sahibi onun içinə pul qoyduğu zaman nə qədər xərcləyə biləcəyi haqda telefona göstəriş verir. Pul qabının sahibi çox pul xərclədiyi zamansa onun altından kiçik təkərlər çıxır və sahibindən qaçmağa başlayır. Sahibi onu tutduğu zaman isə "Kömək edin" deyər qışqırır. Pul qabının sahibi dayanmadan pul xərclədiyi zaman isə əvvəlcə sahibinin anasına, sonra isə banka xəbərdarlıq məktubu göndərir. Pul qabındakı pullar azaldığı zaman sağa-sola tərəf hərəkət edərək sahibinə xəbərdarlıq edir. Pul qabı Yaponiyada təşkil edilən texnologiya sərgisində ictimaiyyətdə təqdim olunub.

Bir mənzili 373 nəfərə satdı

İstanbulun Adapazar adlı bölgəsində bir evi bir neçə nəfərə sata-raq saxtakarlıq edən kooperativ şirkətinin sahibi Nedim Ateşen toplan 963 il həbs cəzası və 1.5 milyon dollar məbləğində cəzalandırılıb. İş adamı 2 il həbsdə qalandan sonra 150 min dollar məbləğində pul cəzası ödəyərək azadlığa çıxıb. Məlum olub ki, bu adam 300 nəfərlik kompleksdə 963 nəfərə ev satmaqla bağlı razılış və potensial müştərilərin hər birindən xeyli miqdarda pul alıb. Məhkəmə zamanı saxtakar iş adamı söz verib ki, zərərçəkən vətəndaşların pullarını özlərinə qaytaracaq.

Okeanın fonunda selfi çəkdirmək istədi, öldü

ABŞ-ın Oregon ştatının Korrallis şəhər sakini Nekani dağında, mənzərəli bir yerdə şəkil çəkdirmək istəyərkən dağdan yığılaraq ölüb. Bu barədə lenta.ru saytı xəbər verib.

19 mayda, səhər saatlarında Mişel Keysi öz sevgilisi ilə birlikdə Sakit Okeanın fonunda şəkil çəkdirmək istəyiblər. Bu zaman 21 yaşlı qız 30 metr hündürlükdən yıxılıb. Hadisə yerinə gələn xilasedicilər zərərçəkmiş xüsusi trosaların köməyi ilə xilas ediblər. Amerikalı qız şüursuz vəziyyətdə olsa da, nəfəs almağa davam edirmiş. Keysini xəstəxanaya vertolyotda, kritik vəziyyətdə çatdırıblar. Lakin həkimlər onun həyatını xilas edə bilməyiblər.

2017-ci ildə xəbər verilib ki, Londonda yeni zelandiyalı selfi

çəkdirmək istəyərkən balkondan yerə yıxılıb və ölüb. Toni Kelli adlı qız evində tək yaşayırmış. Dostları deyir ki, ikinci mərtəbədə selfi çəkmək istəyəndə bu qəza baş verib.

14 yaşında magistr dərəcəsi alan vunderkind

Amerikada 14 yaşlı yeniyetmə magistr dərəcəsi qazanıb. Bu barədə informasiya portalı CBC News xəbər verib. Kelson Kostis Nebraska ştatındakı Belyu Universitetinə 9 yaş olanda qəbul olub. 12 yaşında veb-texnologiya ixtisası üzrə bakalavr olub, ardınca isə informasiya menecmenti üzrə dissertasiya işi müdafiə edib. Vunderkind etiraf edib ki, ətrafındakılar onun uğurları barədə biləndə çox təəccüblənirlər. İndi Kostis təhsildən istirahət edib. Boş vaxtlarında idman və üzgüçülük məşğul olur. Yeniyetmə indidən özünə iş axtarmağa cəhd edir.

"Mən dövlət orqanlarında və ya hansısa kampaniyada özümə iş axtarıram. Məqsədim kiber təhlükəsizlik və ya informasiya texnologiyaları sahəsi üzrə məşğul olmaqdır" - Kostes arzusunu belə izah edib. O, əlavə edib ki, hər kəsdən təcrid olunmuş şəkildə işləmək istəyir.

Diplomların təqdimetmə mərasimi iyunun əvvəlində baş tutacaq. Kostis o mərasimə qatılmağı planlaşdırır. O, xatırlayır ki, bakalavr diplomunun təqdimetmə mərasiminə gələndə kurs yoldaşları onu ilk dəfə görüb çox təəccüblənmişdilər. Yeniyetmə daha bir magistratura və ya doktorluq dərəcəsi almağı planlaşdırır.

Çox düşüncələrin yaddaşı zəif olur

İngiltərədə aparılan bir araşdırmaya görə, çox düşüncəli insanların yaddaşı zəif olur. Bu adamlar digərləri ilə müqayisədə daha tez depressiyaya düşürlər. Aparılan təcrübələr zamanı elm adamları insanların hansısa bir mövzuda qərar verərkən nə qədər düşündüyü ilə bağlı beyinin hansı hissəsinin daha çox fəal olduğunu araşdırıblar. Verdikləri qərarlardan əmin olan və üzərində təkrar-təkrar düşüncəyə bənzər şeylərin beyinlərinin ön hissədə daha çox hüceyrələr var. Qərarları verə, həyat haqda dəqiq düşünə bilməyən insanların beyinlərinin ön hissələrində hüceyrələrin sayı isə digərləri ilə müqayisədə xeyli azdır.

QOÇ - Təxminən saat 12-yə qədər hansısa ciddi işlərə girişməyin. Əks təqdirdə xoşagəlməz situasiyalarla rastlaşacaqsınız. Nahardan sonra nüfuzlu şəxslərlə görüşləriniz sizə səmərə verəcək.

BUĞA - Yaxşı olar ki, əsas vaxtınızı ev şəraitində keçirəsiniz. Uzaq yola çıxmaq, riskli hərəkətlər etmək, yeni işlərə başlamaq məsləhət görülmür. Nahardan sonra isə büdcənizdə artım gözlənilir.

ƏKİZLƏR - Ümumi məziyyətlərinə görə, uğurlu gün hesab etmək olar. Qarşılıqlı münasibətlərdə yaranmış müsbət cəhətlər ovqatınızı xeyli yüksəldəcək. Yeni xəbər eşidəcəyiniz də mümkündür.

XƏRÇƏNG - Həmkar və ya qonşularınızla müəyyən mübahisələriniz gözlənilir. Odur ki, özünü qalmaqallara istiqamətləndirməməlisiniz. Saat 16-dan sonra şəxsi işlərinizdə dönüş yarana bilər.

ŞİR - Bütün göstəricilər ilk növbədə səhətinizə fikir verməyi məsləhət görür. Bunun üçün öncə əsəblərinizi qorumaq, hər dediqoduya fikir verməməlisiniz. Küçədə az görünün.

QIZ - Maddi problemlərinizin qabarmasından narahat olmayın. Çünki yaxın günlərdə bu istiqamətdə uğurlarınız artacaq. Konkret olaraq bu günə yalnız görəcəyiniz işləri konkretləşdirməlisiniz.

TƏRƏZİ - Kollektiv gəzintilərə çıxmaq üçün əlverişli tarixdir. Buna əməl etməklə sürprizlərlə rastlaşacaqsınız. Günortadan sonra maraqlı situasiyaların iştirakçısına çevriləcəksiniz.

ƏQRƏB - Düşərli gündür. Ürəyinizə yaxın adamlarla bir araya gəlmək, Tanrı qanunlarına riayət etmək yaxşı olardı. Bu gün hər hansı işgüzar sövdələşməni təxirə salmalı, qidana fikir verməlisiniz.

OXATAN - Səhhətinizlə bağlı xırda problemləriniz gözlənilsə də, özünü dəqiq yətiməklə bu kimi mənfi fəsadları aradan qaldıra bilərsiniz. Çalışın ki, gün ərzində ağır fiziki işlərə girişməyəsiz.

OĞLAQ - Qarşılıqlı münasibətlərdə səmimi olmağınız məsləhət görülür. Hansısa şəxsi probleminizi qabartmaqdan daha bəşəri ideyalarla məşğul olun. Nəzərə alın ki, bu, sizə hədsiz savab qazandıra bilər.

SUTÖKƏN - Qəlbinizin məhəbbət guşəsinə baş vurmağınızı təvəqqe edən ulduzlar əsas gücünüzü sevgiyə yönəltməyi məsləhət görür. Dardüşüncəli insanlara əhəmiyyətsiz yanaşın. Gələcəyə ümidlə baxın.

BALIQLAR - Ailə-sevgi münasibətlərində vəziyyət tamamilə xeyrinizə cərəyan edəcək. Kənar təsirlərə aludə olmayın. Köməyə ehtiyac duyan yaxınlarınıza sədaqətliyyətinizi göstərin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Xərçəngəm dedi, hamını aldatdı

Amerikada 34 yaşlı Castin adlı bir mağaza satıcısı yaxın qohum və iş yoldaşlarını 1 il boyunca aldatdı. Castin xərçəng xəstəliyinə tutulduğunu deyərək, onların xeyli miqdarda pulunu mənimsəyib. Rusiya mətbuatının xəbərinə görə, xəstə adı ilə Castin qohumlarından 94 min dollar pul alıb, iş yoldaşları günlərlə onu işdə əvəz edib. O isə həmin müddətdə qohumlarının verdiyi pullarla əylənib, səyahətə çıxıb. Castin hər dəfə çıxdığı səyahəti "ximoterapiya", "müalicə kursu" adı ilə təqdim edib. 34 yaşlı satıcı həbs olunub və onu ciddi cəza gözləyir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 3.190

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.